ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ ТҮҮХЭДЭХИ ШЭНЭ ҮЕ САГЫЕ—КАПИТАЛИЗМЫН ХҮМЭРИН УНАЛГЫН БА КОММУНИЗМЫН ИЛАН МАНДАЛГЫН ҮЕ САГЫЕ НЭЭҺЭН АГУУЕХЭ ОКТЯБРЬДА АЛДАР СОЛО!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудhаа)

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 263 (11249)
1966 оной ноябриин 6, воскресени

сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

АЛДАР СҮЛӨӨТЭ АРАДАЙ АГУУЕХЭ ДЭБЖЭЛТЭ

Үглөөдэр Эхэ һайхан Совет оронойимнай мүндэлһэн түүхэтэ үдэр. Агууехэ Октябриин хубисхалай болоhоор дүшэ юhэн жэл үнгэрэхэнь. Совет орон өөрынгөө ажабайдал болон эрэлхэг тэмсэлэй 50 жэлэй ботоhо бата алхамаар гэшхэбэ. Эгээл эдэ үдэрнүүдтэ суута Октябриин соло бүмбэсэг дэлхэй дээгүүр сахилгаан мэтэ түргөөр, суранзан шэнги хүсэтэйгөөр зэтэлжэ байна. Бүхэ дэлхэйн зүг зубхис бүхэндэ, газар дэлхэйн алишье орондо, хүн түрэлтэнэй үнэн сэхэ бүлэ бүхэндэ энэ үдэр урин дулаанаар соностожо, улам бүри зориг бадаруулжа байдаг.

Эшэр нимэhээ шэнэ ёhоной, гүн удхатай, дэлхэйе хубилгаха табитайгаар гүрэнэй мандаһан үдэрэй сасуулха тиимэ һайхан, тиимэ үнэр баян, ашатай үдэр гэжэ түүхэдэ байгаагүй, байхашьегүй.

Совет гүрэнэй түрэһэн үдэр мүнөөшье манай национальна бэшье, мүн интернациональна агууехэ һайндэр болоно. Социалис хамтын нэгэдэлдэ бүхы арадууд, дэлхэйн ажалша хүнүүд бүлтадаа энэ һайндэрые маанадтай хамта маша ехэ политическэ дэбжэлтын оршон байдалда хүндэтэйгөөр тэмдэглэдэг юм. Юуб гэхэдэ, шэнэ ажабайдал зохёон байгуулагша манай социалис Эхэ ороной дүй дүршэл арадуудай сүлөөтэ байдалай, зол жаргалай түлөө бүхы тэмсэлшэдтэ зориг бадаруулагша болоно. Манай урагшаа хэшэһэн алхам бүхэн амгалан байдалай найдамтай түшэг тулгуури, шэнэ обществын одон болохон Советскэ Союзай уласхоорондын нэрэ хүндые улам дээшэнь үргэнэ.

Дүшэ юhэн жэл—түүхын хэмжүүрээр сэгнэбэл, богонихон үе. Гэбэшье энээхэн лэ 49 жэлэй турша манай орон дотор, манай бүхы түби дээрэ ямар ехэ хубилалтанууд болоо гээшэб? Буряад арадай хэлэдэгэй ёhоор, «хүнэй жаргал ханда багташагүй!». Эдэ бүгэдэ 49 жэлэй урда тээ илан мандаһан Агуухэ Октябриин социалис революциин бодото үрэнь ха юм. Жэшээнь ганса манай Буряад ороной арад зоной ажабайдал дээрэһээ харахадашье эли тодо боложо байна. Революциин урда тээ дабшалан дарлалтада нэрбэгдэн, үеын үеэ үгытэй ядуу, үртэлжэдөө үсэг бэшэг мэдэхэгүй байһан арад мүнөө үедэ һалбаран мандажа байхай. Промышленностиишье, хүдөө ажахынишье, культурна байгуулалтынишье талаар абажа хараал, жэлһээ жэлдэ ямар ехэ хубилалтанууд боложо байна гээшэб! Арбан хургаа даража тоолохын аргагүйл. Манай бүтээһэн тепловоз болоод шэрэм, шэл ба хүнэбэ—хаа хаанагүй эльгээгдэжэ, хаана лангүй хэрэглэгдэнэ.

Колхоз, совхозуудта бүтээгдэжэ байһан хэрэгүүд, бэелүүлэгдэжэ байһан зорилгонууд, боложо байһан хубилалтанууд ягаабшье боложо барашагүй. Ганса мүнөө жэлэйшье түрүүшын дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, урма зориг оролдоор, баяр баясхалан түрэмөөр. Баян дэлгэр дайдымнай баатар таряашад аяар 1.217.460 мянган центнер алтан залаата тарягаа Эхэ оронойнгоо амбаарта оруулжа, арад зоноо баясуулаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай ажалшад бүхы совет арадтаяа хамта зохёон байгуулхы ажалай шэнэ амжалтануудые түйлаха гэһэн хүсэл зоригоо онсо хүсэтэйгөөр элирхэйлэн мэдүүлнэ. Энээнэй гэршэнь, Совет засагай тогтоhоор 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула бадаржа байhан ажалай ба политическэ шэнэ дэбжэлтэ мүн болоно. Түүхэтэ ойн хүндэлэлдэ—Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхозой, Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үүсхэһэн шэнэ хүдэлөөн хаа хаанагүй халуунаар угтагдана, үнэн зүрхэнhөө дэмжэгдэнэ. Мүнөө үедэ Ленинэй ордено Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой, Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай, Баргажанай леспромхозой коллективүүдэй жэшээгээр промышленна предприятинуудта алдарта ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөн улам үргэнөөр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ захалаа.

Баян дэлгэр Буряад ороноймнай түйлаһан амжалта, илалта угаа ехэ. Гэбэшье хэхэ бэелүүлхэ хэрэгнай хэмгүй. Урдамнай угаа ехэ алдарта хэрэгүүд угтажа байна. Бүхы совет арадтаяа хамта социалис үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө саашадаашье тэмсэхэ гээшэ ехэ хүнтэтэй, харюусалгатай хэрэг.

Мүнөө бүхы совет арад Коммунис партиингаа XXIII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө эршэтэ хүсөөрөө оролдожо байна. Энэ үргэн хүдэлөөе шадамар бэрхээр толгойлхо гээшэ нютагуудтахи партийна организацинуудай дайшалхы зорилго болоно.

Агууехэ Октябриин 49 жэлэй ойн һайндэр совет хүнүүдэй хүсэ шадал, эршэ зоригые бүри ехээр бадаруулха байһаниинь лабтай. Совет арад өөрынгөө хэрэгүүд болон зорилгонуудай ушар удхые эли тодоор мэдэрэн, социалис революциин шэнэ 50-дахи жэлые эхилхэнь. Үргэн ехэ ажал хэрэгүүд, марксизм-ленинизмын суртал бодолоор, коммунизмын арюун тунгалаг уг зорилгонуудаар гэрэлтүүлэгдэһэн үнэн зүб зам урдамнай элеэр харагдажа байна.

Арад түмэнэй баян дэлгэр байдал—манай эгээн дээдэ зорилго болоно. Энэ уг зорилго дүүргэхын тула социалис байгуулалтын утаа ехэ арта боломжонуудые, булюу һайн талануудые бүхы аргаар хэрэглэхэ ябадалда партиин политика зорюулагдана.

Совет хүнүүд—шэнэ ажабайдал зохёогшод үглөөдэр тээшээ эрэлхэг зоримгойгоор, бата этигэлтэйгээр харана. Эдэнэй дабшалтань бата.

Коммунизм шэн зориттойтоор байгуулагша, дэлхэй дээрэхи бүхы хүнүүдэй сүлөөтэ байдалай, амгалан тайбан, зол жаргалтай байхын түлөө эрэлхэг тэмсэлшэ—атууехэ совет арадта алдар соло!

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ЭРХИМҮҮД ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАРТА БЭШЭГДЭБЭ

Республикымнай промышленна предприятинуудай коллективүүд, хүдөө ажахын ажалшад Агуухэ Октябриин социалис революциин 49 жэлэй, Совет засагай 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха мүрысөө дэлгэрүүлжэ, гүрэнэй түсэб, даабари дүүргэхэ хэрэгтэ шэнэ амжалта түйлаба.

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет хүдөө ажахын, промышленностиин хүдэлмэриин 1966 оной 3-дахи кварталай дүн хаража үзөөд, промышленностиин, транспортын 10 предприяти, 19 колхоз, совхозуудые республикын Хүндэлэлэй самбарта оруулха гэжэ шиидхэбэ.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой, Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин, Заудинска мелькомбинадай, нарин сэмбын фабрикын, Буркоопсоюзай автобазын, Улаан-Үдын оёдолой фабрикын коллективүүд социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Галуута-Нуурай шахтоуправлениин нүүрhэ малтагшад 3-дахи кварталда һайнаар ажаллаһан байна. Тэдэнэр 10 мянган тонно шулуу нүүрhэ түсэбһөө гадуур малтаа, товарна продукциин өөрынь үнэ сэн 293 мянган түхэригөөр дээшэлүүлаа. «Востоксантехмонтаж» трестын Улаан-Үдын хабсаралгын управлениин, Прибайкальска аймагай харгы ашаглалтын 74-дэхи участогай коллективүүд түрүүшынхеэ республикын Хүндэлэлэй самбарта оруулагдаха болоо.

Ой модоной промышленностиин предприятинуудай дундаһаа Баргажанай леспромхоз кварталай түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ бүтээсэ түйлаба. Эндэ валовой продукциин түсэб 103,5 процент, товарна продукци—104,8 процент, модо шэрэлгэ 105 процент дүүргэгдээ.

Республикын колхоз, совхозуудай дундаһаа Зэдын аймагай Борьёогой совхоз, Яруунын совхоз, Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхоз гүрэндэ хүдөө ажахын продукци худалдаха түсэбөө эгээл түрүүлэн дүүргэһэн байна.

Кабанскын совхозой, Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай «Маяк» колхозой, Хоринн аймагай Хүрбын совхозой, Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой, Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой, Сэлэнгын, Саяанай совхозуудай болон бусад коллективүүд тэрэшэлэн республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ болоо.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРЬДА—АЖАЛАЙ БЭЛЭГҮҮД

ТРАНСПОРТЫН ЭРХИМ КОЛЛЕКТИВҮҮД

Москвагай магистралиин түмэр замшадта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Түмэр замай ажалшад гурбадахи кварталда 250 мянганhаа олон тонно ашаа түсэбhөө гадуур шэрээ. Тэдэнэр 60 километр утатай Брянск—Жуковка гэжэ электрижүүлэгдэһэн участогые ашаглалгада үгэжэ, 35 миллион киловатт-час электроэнерги алмаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд тэрэшэлэн Приднепровско, Зүүн-Урда зүгэй түмэр харгын коллективүүдтэ, Даугавпилсска, Московско-Рязанска, Крымскэ, Ереванска, Душанбинска отделенинүүдтэ, Нижне-Днепровско узел, Пермь-Сортировочный, Инскэ станцинуудта, Гребенка ба Пермиин локомотивна депо, Ленинград-Варшавский, Рига-Пассажирский, Челябинск-Сортировочный гэжэ вагонно депонуудта, электрын элшээр хангадаг Свердловско участогта, Сольвычегодско, Семипалатинска, Улаан-Үдын замай дистанцинуудта, Баруун-Сибириин түмэр замай дорстрой трестдэ, Ленинградай электротехническэ, Москвагай локомотив-заhабарилгын, Люблинскэ литейно-механическа заводуудта барюулагдаа.

ТАСС-ай корр.

СЕРГЕЛИИН БАРИЛГАШАДАЙ АЖАЛАЙ ГАБЬЯА

Узбекистанай карта дээрэ энэ город үшөө тэмдэглэгдээгүй юм. Тиигэбэшье республикын түб хотын Сергели—город-спутнигай 12 тудамжануудые зубшан, магазинууд, столовонууд, чайхана болон буфедүүд, арбан жэлэй һургуули, нарайлалгын гэр, аптекэ бодонхой. Ноябриин 3-да город-спутнигта Ташкентын хүн зон нүүжэ ерээ. 2000-hаа олон бүлэнэр тэндэ нүүгээ.

Энэ Сергели дуулдаагүй богонихон болзор соо—таба hара соо бодхоогдоо юм. Иимэ ажалай габьяае Москвагай, Ленинградай, Киевэй, Прибалтийска, Прикарпатска болон бусад сэрэгэй округууд болон Флодуудай барилгын подразделенинүүд түйлаа.

(ТАСС).

ГУРБАН ЗУУТАН

БАРГАЖАН. Олон жэлдэ ажаллажа, дүй дүршэл ехэтэй болоhон һаалишад Ольга Николаевна Плеханова, Анна Ивановна Кожевина гэгшэд тус бүридөө 300 гаран центнер һү һаажа, энэ жэлэйнгэ түсэб гуша гаран центнерээр үлүүлжэ, Баргажанайнгаа совхоз дотор эрхимлэбэ.

Читканай фермын эдэ түрүү һаалишад жэл бүри үнеэдээ нэгыешье һубайруулангүй, бултыень туталлуулжа шададаг. Тиигээд жэлэй дүрбэн сагта оролдосотойгоор харууhалжа, эдеэлүүлжэ, һайнаар һаадаг юм.

Р. БУДАЕВ.

ГОРНЯГУУДАЙ АМЖАЛТА

Зэдын комбинадай коллектив үнгэрһэн 10 hарын турша соо түсэбhөө гадуур оло мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилбэ. Гансахан октябрь hарада мүн лэ түсэбhөө гадуур ехэ хэмжээнэй түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдөө.

А. БУТИН.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ҺҮ, МЯХА ГҮРЭНДЭ ТУШААЛГААР ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ ЯМАРААР ДҮҮРЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1966 оной ноябриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Һү тушаалга			Мяха тушаалга	
	түсэбэй дүүргэлтэ	1965 оной-хитой сасуулхада	үнеэн бүридэ һаагдаһаниинь (килограммаар)	түсэбэй дүүргэлтэ	1965 оной-хитой сасуулхада
Баргажанай	77	103	722	78	94
Бэшүүрэй	93	105	1091	84	112
Зэдын	89	100,3	1074	90	105
Яруунын	91	105	927	85	71
Баунтын	105	113	920	100,8	98
Загарайн	87	103	1143	89	103
Захааминай	95	103	492	98	99
Кабанскын	99,9	111	1425	92	102
Прибайкалиин	96	102	1372	104	119
Хяагтын	97	104	1068	90	107
Мухар-Шэбэрэй	91	105	998	76	99
Сэлэнгын	91	102	1253	83	106
Түнхэнэй	95	103	933	95	123
Ахын	65	82	175	75	83
Улаан-Үдын	89	103	1112	93	106
Хоринн	95	106	876	100	104
Республика бүхыдөө	91	104	944	88	99,5

ХАНИ ЁҺОНОЙ АЙЛШАЛАЛГА ДҮҮРЭЭ

ХЕЛЬСИНКИ, ноябриин 4. ТАСС-ай болон «Правдын» корреспондентнүүд Д. Ершов, Ю. Яхонтов иигэжэ мэдээсэнэ:

Финляндиин Коммунис партиин уряалаар КПСС-ай делегаци эндэ хэдэн хоногой туршада айлшалба. Аха дүү компартинуудай түлөөлэгшэдэй хани халуун уулзалганууд болон хөөрэлдөөнүүд үнэн зүрхэнэй, бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэржэ, коммюнике баталан абалгаар дүүрэбэ.

Хельсинкидэ айлшалха зуураа, М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев, мүн делегациин бусад тэшүүд Финляндиин гүрэнэй ажал ябуулагшад—республикын президент У. К. Кекконен, парламентын түрүүлэгшэ Й. Виролайнен, премьер-министр Р. Паасио гэгшэдтэй уулзаа. Совет ороной айлшад тэрэшэлэн Финляндиин арадай демократическа союзай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаа, Финляндиин түб хотын предприятинууд болон һургуулинуудые хараа.

Мүнөөдэр КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь М. А. Суслов толгойлогшотой КПСС-эй делегаци нютагаа бусаба. Хельсинкиин вокзал дээрэ совет айлшадые КПФ-гэй генеральна секретарь Вилле Песси, КПФ-гэй түрүүлэгшэ Аарне Сааринен, Финляндиин компартиин ЦК-гай политбюрогой гэшүүд, Финляндиин олониитын түлөөлэгшэд үдэшөө.

Вокзал дээрэ эдэ ерэһэн СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, Финляндида байдаг СССР-эй элшэн сайд А. Е. Ковалев мүн лэ байлсаа.

РСФСР-эй 1966 оной Гүрэнэй шан барюулга

Ноябриин 4-дэ «РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат» гэһэн хүндэтэ тэмдэгүүд болон дипломуудые шагнагдагшадта барюулга болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. И. Воронов үгэ хэлэжэ, Россиин Федерациин түрүүшын лауреадуудые халуунаар амаршалаад, хүндэтэ тэмдэгүүд болон дипломуудые тэдээндэ барюулба. Бүлэг уран зохёолшод, уран зураашад, хүгжэмшэд, артистнууд, киногой хүдэлмэрилэгшэд М. Горькиин, И. Репинэй, М. Глинкын, К. Станиславскиин, аха дүүнэр Васильевтанай нэрэмжэтэ шангуудые абаа.

Лауреадуудай үмэнэһөө СССР-эй арадай артист, композитор Д. Б. Кабалевский үгэ хэлээ.

(ТАСС).

ШЭН ГАБЬЯАГАЙ, АЛДАР СОЛЫН МОНУМЕНТ

ЛЕНИНГРАД, ноябриин 4. (ТАСС). 900 хоногой туршада хүреэлэлгэдэ ороhон Ленинградые баатарлигаар хамгаалагшадай шэн габьяагай, алдар солын монумент Пулково үндэрэй хажууда мүнөөдэр баяр ёhололой оршон байдалда нээгдэбэ.

Хүшөө нээлгэдэ зорюулагдаһан митинг дээрэ эндэ дайн сэрэгтэ хабаадаhан хүнүүд үгэ хэлээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

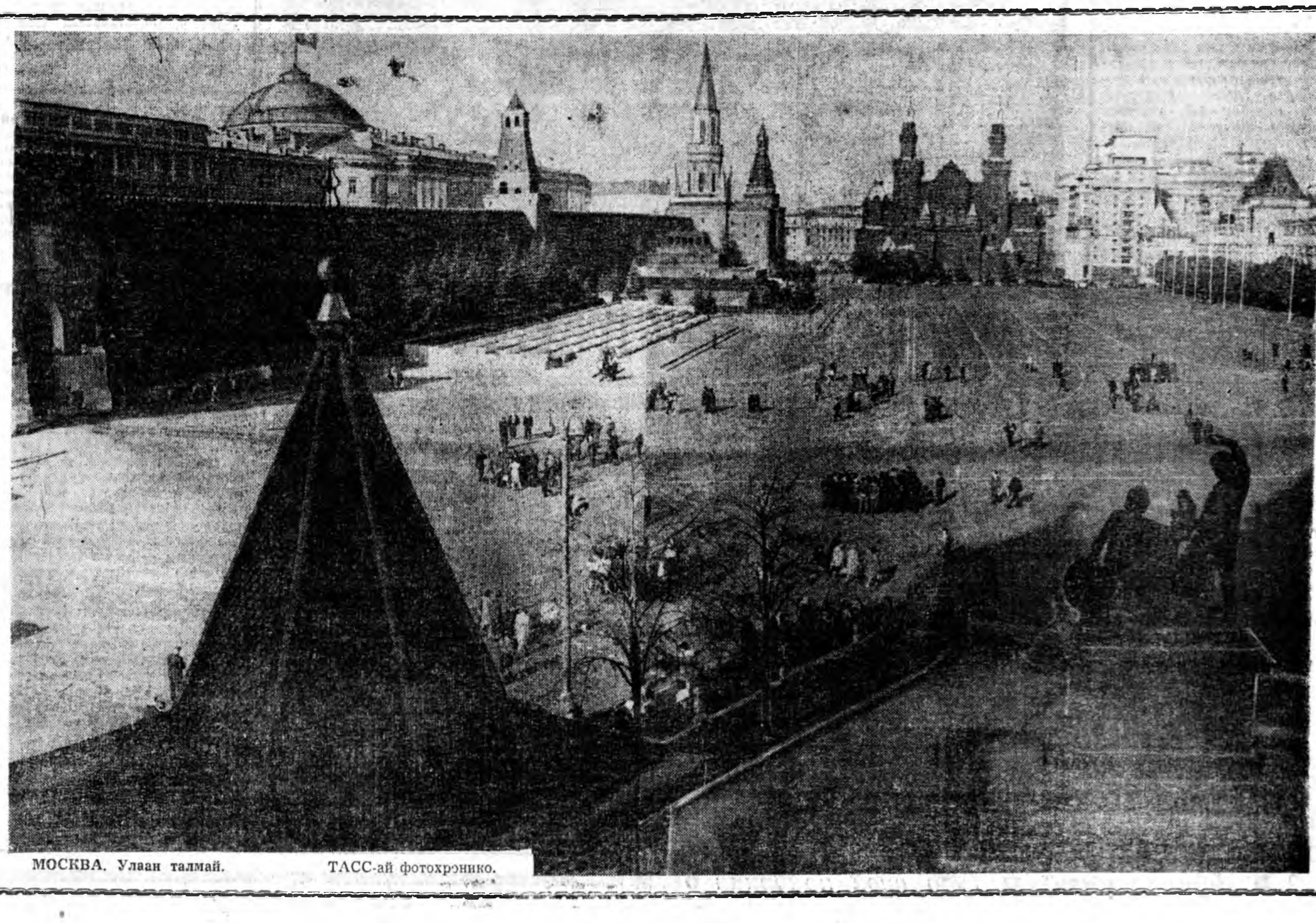
НҮХЭР Г. А. ПЕРЕВАЛОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, Соведэй ба хүдөө ажахын органуудта олон жэл, үрэтэй һайнаар ажаллаhанайнь түлөө, 60 наhатай болоhонтойнь дашарамдуулан, Хяагтын хүдөө ажахын управлениин начальнигай орлогшо нүхэр **Перевалов** Георгий Александровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан, 1966 оной ноябриин 5.

МОСКВА. Улаан талмай. ТАСС-ай фотохроника.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭРИЛТЭ

Хоринн «Первомайский» совхозой нэгэдэхи отделениин партийна эхин организациин тоосоото һунгалтын суглаан һаяхан болоо.

Элидхэлшэ болоод үгэ хэлэһэн партиин гэшүүд тоосоото үе соо партийна эхин организациингаа хэһэн хүдэлмэри, мүн худөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар үнгэрһэн һүүлэй һара соо отделениингээ түйлаһан зарим туһатай ушарнууд тухай гол бариха хөөрэлдөө. Тэрэшэлэн партийна эхин организаци, партийна бюрогой, юрын коммунистнуудай хүдэлмэридэ, мүн ажал дээрэшье байгаа алдуу дутуунуудые, ажахыда хэрэглэгдээгүй байһан арга боломжонуудые толоруулба. Яһала шангахан шүүмжэлэл, өөрыгөөшье шүүмжэлһэн баримтанууд бии.

— Тоосоото үе соо гэхэ гү, али һүүлшын 2—3 жэлэй үедэ манай партийна эхин организаци партиин гэшүүндэ кандидадаар нэгэшье хүние абажа шадаагүй гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Манда оройдоол 21 партиин гэшүүд тоологдоно. Гэхэ зуура манай отделенидэ партиин гэшүүндэ кандидадаар абтамаар түрүү хүнүүд, илангаяа комсомолшууд бии. Эдэниие партиин гэшүүндэ кандидадаар оруулха талаар мүртэй хүдэлмэри ябуулагданагүй. Энэмнай партийна эхин организаци, партийна бюрогой, манай бүхы коммунистнуудай ехэхэн алдуу. Манай партийна эхин организацида залуу коммунистнууд үгы гэхэдэ алдуу болохогүй. Энэмнай ехэ гэмшэлтэй. Тэсэд энэ шухалын шухала асуудалда хэншье бодото анхарал хандуулнагүй ха юм.

Партийна организаци хадаа отделени дээрэ байһан ниитын бүхы эмхинүүдэй болоод организацинуудай ажалда шанга эрилтэ табиха, тэдэнэй хүдэлмэрые эрхилхэ байгаа. Гэхэтэй хамта ниитын организацинууд: профсоюзай, комсомолой комитедүүд, арадай хиналта, эхэнэрнүүдэй совет, нүхэдэй сүүд, арадай дружина үшөөл хангалтагүйгөөр, эдэбхи багатайгаар хүдэлнэ. Отделениин ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулагданагүй, агитаторнууд үчастогуудтаа гаража, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые элдэб темэнүүдээр үнгэргэжэ байхаа болиһон. Эндэхи клуб соо кинолоо бэшэ ондоо һонирхолтой юумэн үнгэргэдэггүй, лекци үни удаанай уншагдадаггүй байһаар,—гэжэ үгэ хэлээшэд тон зүб тэмдэглэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ партийна һуралсал хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэһэн байгаа. Хэшээлнүүд нэгэнтэ бэшэ хойшолуулагдадаг һэн. Мүнөө жэл түрүүшынгээ хэшээлые мүн лэ үнгэргэжэ шадаагүй. Юуб гэхэдэ, политическэ һургуулиин пропагандист нүхэр Галсанова (тэндэхи эхин шатын һургуулиин дээдэ эрдэмтэй багша) ном олдоогүй, материал үгы гээд, бэлэдхэлгүй байһанаа урдаа барижа, түрүүшынгээ хэшээлдэ ерэхээ арсаа. Худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын һайндэр мүртэйгөөр үнгэргэгдөөгүй. Клуб соогоо хүдэлмэришэдэйнгээ олоороо суглараад байхада отделениие эрхилэгшэ Дагба Нимаевта тэндэ ерэжэ, тэдэниие һайндэрөөр амаршалха ухаанинь хүрөөгүй, гэртээ сүлөөгөө алдашоо бшуу.

Нэн түрүүн үгэ хэлэһэн коммунист Рыгзен Гармаев ажал хүдэлмэридэ байгаа дутуу дунданuудые тооложо, харюусалгата нюурнуудыень хурсаар шүүмжэлбэ. Механизаторнууд ажал хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандана. Энээн дээрэһээ боложо хабарай тарилгын, таряа хуряалгын, паар хахалалгын шанар муу. Газараа муугаар, нэгэн гэхэдээ дээгүүр, нүгөө гэхэдээ доогуур хахална, тарина. Таряа хуряалгада гээлтэ, хоролто ушаруулагдана. Тиимэһээ тарянай ургаса бага, гектарай оройдоо 3—5 центнер. Хабарай хатууда совхозойнгоо үбһэгүй болоод байхада, үнгэрөөшэ хабар айлай 8—10 хони хубаажа, ногоон дээрэ гаргаһанаа һананабди. Тиибэшье зун болоходо үбэлэй болодогые огто мартажархинабди. Газараа мүртэйгөөр, зүбөөр уһалаагүйбди, наг шэбхэ ехээр гарганагүйбди. Малай байра шадар, дал хашаа соогуур наг шэбхэ обойлдожо хэбтэдэг. Мүнөө тарянаймнай талмай дээрэ 200 тухай томо томонуудаар сүглуулагдаһан һолоомон хэбтэнэ. Эдэниие сомохо, хоройлхо гэжэ хэншье һанаагаа табинагүй, ниитыншье, үмсыншье малнууд эдэ һолоомые эдижэ, гэшхэжэ, үнгэрхэдөө хоножо байдаг. Зарим газарта малда ехээр эдюулшэһэн һүри үбһэнүүдшье бии гэбэ.

— Би арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ, клубые даагша гээшэб, —гэжэ коммунист Цырендаши Ринчино хэлэбэ.—Ажалай журам сахилга манай эндэ ехэл һула. Архи уугаад, уһан тулам болошоод, хүнһөө эшэхэ гайхахашьсгүй ябадаг заримашуул манай дунда бии. Тэдэнэй тоодо коммунистнууд нүхэд Рыгзен Гармаев, Цыденжап Цымпилов гэгшэд оролсоно. Энэмнай одоол коммунистын нэрэ хүндые хухалһан, одоол хаанашье таарахагүй хэрэг. Клубнай муу хүдэлнэ гэнэбди. Энэ зүб. Досоонь ороходо шэнэ шэнэ портредүүд, плакадууд үгы ха юм. Эдээниие хэхэ гэхэдэ мүнгэ зөөри байхагүй, адагай захын саарһан, шэрэшье олдохогүй, совхоз үгэхэ бэшэ, теэд хаанаһаа абахабши.

Отделениин луговод коммунист Дашижамса Нимбуев үгэ абана. Манай коллектив тоосоото үе соо зарим тэды амжалтануудые түйлаа. Гүрэнэй түсэб яһала дүүргэжэ ябанабди. Манай отделенидэ түрүү һаалишад, хонишод, механизаторнууд, луговодууд болон бусад бии. Гэхэтэй хамта дутагдалнууд али олон. Би Булагай гүүртэдэ байдагби. Тэндэ 220 үнеэдые харууһалжа, 11 һаалишад ажаллана. Үнеэд олоороо һубайрна гэнэбди. Энэ тон зүб, һубайрангүй яахаб. Гүүртэ дээрэмнай оройдоол 6 буха, нэгэниинь үмсын үнеэдээр байдаг. Хамтын 220 үнеэдые 5 буха хайшан гээд үрэжүүлхэ гээшэб, искусственна аргаар үнеэдые үрэжүүлнэ бэшэбди. Бухануудые олон болгохо гү, али үнеэдээ искусственна аргаар үрэжүүлдэг болохо хэрэгтэй. Мүн үнеэдэйнгээ үүлтэр һайжаруулжа, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулха шухала. Энэ хэрэгые хэншье тооногүй. Үбэл боложо эхилбэ. Мүнөө болотор гэр байрагүй байһаар. Зайн гал зайлашагүй хэрэгтэй.

Үгэ хэлэһэн совхозой главна зоотехник нүхэр Бадуев, Булагай гүүртые даагша Даши Дамдинов болон бусад малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй тэсэшэгүйгөөр унжагайруулагдажа байһан тухай тэмдэглэбэ.

Тоосоото һунгалтын суглаан шүүмжэлэл ехэтэйгээр үнгэргэһэниинь тон зүб. Юуб гэхэдэ, тус отделенидэ дутагдалнууд ехэ олон.

Д. ДОРЖИЕВ.

СОЁЛШОДОЙ СЕМИНАР

Хяагтада һаяхан һонирхолтой семинар үнгэргэгдэбэ. Аймагай худөө нютагуудайхи соёлой хүдэлмэрилэгшэд түб хотодоо сугларжа, Октябриин хубисхалай 50 жэлэй ойе угтуулан, хэжэ байһан ажал хүдэлмэрээ зүбшэн хэлсээ.

Аймагай гэгээрэлэй таһагые даагша нүхэр А. Г. Кегаев семинар дээрэ элидхэл хэбэ.

Тус зүблөөнэй гол хүдэлмэринь хадаа Еха-Хүдэриин хүдөөгэй библиотекын ажалые зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Антонина Ивановна Абросимовагай эрхилдэг соёлой түгэлтэ һайн ажалаараа республика соогоо мэдээжэ юм. Тиимэһээ нүхэр Абросимова ажалайнгаа дүй дуршал, Еха-Хүдэриин хүдөөгэй клубтай хамтараад ямаршуу хүдэлмэри зоной дунда ябуулдагаа хөөрөө.

Антонина Ивановнагай ажалда нютагайнь олониитэ ехэ туһа хүргэдэг байна. Мүн һургуулиин багшанар, һурагшад, совхозой түрүү хүдэлмэришэд ехэ ханамжатайгаар библиотекэ, клубтай хүдэлмэридэ хабадана. Жэшээнь, Октябриин революциин 50 жэлэй ойдо зорюулжа, эндэхи зоной гурбан үеын хүнүүдэй уулзалга ехэ һонёор үнгэрөө, «Манай үеын үдэрнүүд» гэһэн ярилдаанай журнал зондо хүндэтэй юм. «Ажалай баатарнууд» гэһэн темэтэй хөөрэлдөөнүүд полевой стан, отаранууд, фермэнүүд дээгүүр үнгэргэгдэдэг байна.

Уран зохёолшо Михаил Степановай «Ночь умирает с рассветом» гэжэ роман тухай һонирхолтой зон олон. Хяагтада энэ номоор уншагшадай конференци үнгэргэглөө. Түрүүшын колхоз нютагтаа эмхидхэлсэһэн, пенсионер Николай Георгиевич Сеченов ерэжэ, энэ зохёол тухай өөрынгөө һанамжа хэлээ, конференци ехэ һонёор үнгэргэгдөө.

Абросимовагай библиотекэдэ адли һонёор Хяагтын адагай Соёлой байшан (директорынь комсомолка Протасова) ажалаа эмхидхэдэг. Энэ басаган хүдэлмэридээ ниитэ зониие хабаадуулхадаа бэрхэ. Жэшээнь, тэрэнэй ударидалгаар Москвагай энергетическэ институдай студентнүүд хүдөөтэй ажалшадта элдэб темэдэ 12 лекци уншажа, наада харуулаа. Уншаһан лекцинүүдынь кино-зурагуудаар гэршэлэгдэдэг байгаа. Мүн эндэхи комсомол залуушуулай үнгэргэдэг ажалшадай амаралгын үдэшэнүүдые, элдэб хатар наада эмхитэйгээр, һонёор үнгэргэнэ. Гадна нүхэсэл ба инаг дуран тухай хөөрэлдөө хэһэн байна. Һүүлээрнь «Шара набшын халуун» гэжэ нэрэтэйгээр нэгэ амаралтынгаа үдэрые үнгэргэжэ, намарай хубсаһануудай карнавал эмхидхэбэ. Түрүү һуури абагшадынь эрхим шанда хүртөө.

Семинарта суглараагшад тараалаа хэхэдээ Хяагтын клубай үнгэргэһэн залуушуулай вечертэ хабаадаба.

Л. ОЛЕННИКОВА,
республиканска библиотекын методист.

Агууехэ Октябриин 49 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан Улаан-Үдын трикотажна фабрикын хүдэлмэришэд ажалай шэнэ амжалтануудые түйлаба. Эндэ ажалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулагшадай тоо улам олошоросо Тэдэнэй дунда коммунис ажалай ударник Клавдия Шарипова онсо шалгаржа ябана. Энэмнай үдэр бүри ажалай үндэр бүтээсэ гүйлахатаяа хамта, эрхим һайн шанартай продукци бүтээнэ.

Зураг дээрэ: К. Шарипова. А. ИСТОМИНОЙ фото.

ТЕХНИКЭ ЗАҺАБАРИЛАГДАНА

Совет засагай 50 жэлэй ойн гүйсэхэ 1967 оной хабарай тарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхын тула трактор, машинануудаа нарин һайнаар заһаха хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Совхозой механизаторнууд энэ харюусалга ехэтэй хүдэлмэреэ урда жэлнүүдэйхиһээ эртэ захалжа, урагшатайгаар ябуулжа байнхай.

Хэрбээ урдань октябрь һарада заһабарилга бирагай хэгдэдэггүй байбал, мүнөө жэл энэ һарада 5 трактор, 5 плуг, 10 сеялкэ, 2 комбайн бэлэн болгогдожо, комиссаар шалгагдажа абтаа.

Намарай дулаан сагые дүүрэнээр һамбаашалжа, совхозой механизаторнууд бүхы плуг, сеялкэнүүдээ ноябриин 20 хүрэтэр заһабарилжа, сүм дүүргэхэ зорилготой. Тракторнуудшье саг соогоо бэлэн болгогдохо юм. Үбэлдөө хүдэлдэг тракторнуудайнгаа ажалһаа һулархалаар лэ заһабарилгада табижа, бүхы тракторнуудаа Совет Армиин һайндэр хүрэтэр бэлэн болгохоор хараалагдана.

Тракторнууд бригадно-узловой аргаар заһабарилагдана. Трактор задалха, холбохо хүдэлмэри трактористнуудай, тус тус бригаданuудай хүсөөр хэгдэнэ. Бэшэ узелнуудта тусхай мэргэжэлтэй хүнүүд ажалладаг.

Заһабарилгын хүдэлмэриие үнинэй механизатор Бабасан Доржиевич Данзанов ехээр шалгана. Хабар, намарай, зунай хүдэлмэриин үедэ тракторнуудай түлишын аппаратурануудай һаатагүйгөөр хүдэлгэгдэһэндэ энэ механизаторай ашаа габьяа ехэ. Мүнөө заһабарилгыншье үедэ тэрэ түлишын аппаратурануудые жэшээгүй заһаад лэ үгэнэ.

М. ФОФОНОВ.
Сэлэнгын совхозой главна инженер.

БААТАР ХҮБҮҮДЭЙНГЭЭ ДУРАСХААЛДА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай фронтнууд дээрэ наһа бараһан нютагайнгаа хүбүүдэй дурасхаалда Далахай тосхоной зон өөһэдынгөө зөөреэр гоё һайхан хүшөө ноябриин 7 до бодхооно. Хүшөөгэй үндэрынь 6 метр. Дээдэ захадань сэлэдэй бюст табигданхай. Хажуу талынь мрамор на табсангуудта баатарай үхэлөөр унаһан нютагай 68 хүбүүдэй нэрэ алтаар бэшэгдэнхэй.

Б. ВАНЧИКОВ.
Захаамин, «Байкал» колхоз.

БҮРИ ҺАЙХАН БОЛОХО

Ерэхэ табан жэлдэ Украинын ниислэл хотын ямар болохо байһан тухай асуудалда харюусыт гэһэн гүйлтатайгаар АПН-эй корреспондент Киев хотын ахалагша архитектор Борис Приймагта хандаа.

—Дайнай урда тээ энэ хотын гэр байрын талмай 4 миллион дүрбэлжэн метрээр тодорхойлогдодог байгаа. Гитлерэй сэрэгүүдэй эзэмдэхэ үедэ Киевэй бүхы гэр байрануудай, тэрэ тоодо промышленна барилганууд болон коммунальна ажахын предприятинуудай 40 процентнь һандаргагдаһан юм. Киевэй гол үйлсэ —Крещатик дууһан һандаргагдаа бэлэй. Мүнөө үедэ Украинын ниислэл хотын гэр байрын талмай 11 миллион дүрбэлжэн метрһээ дээшэ болонхой. Тусхайлан хэлэбэл, һүүлшын 20 гаран жэлэй турша соо дайнай урда тээхи Киевэйхидэ орходоо хоёр хахад дахин шахуу олон гэр бодхоогдоо.

Энэ хотодо жэл бүри 700 мянга гаран дүрбэлжэн метрэй талмайтай гэр байра, ондоогоор хэлэхэдэ, 30 мянга гаран байра баригдажа тушаагдана.

Ороной олохон хотонуудтал адли Киевтэ һүүлэй хэдэн жэлэй туршада гол түлэб 5 дабхар гэрнүүд баригдадаг байгаа һаа, харин мүнөө Киевэй барилгашад тиигэжэ барихаяа болёо. Шэнээр баригдадаг гэрнүүдэй 70 гаран процентнь олон дабхарнууд — 9, 12, 16 дабхарнууд. 20 дабхар, мүн үшөөшье үндэр гэрнүүд баригдахаар хараалагдана.

— Киевэй гэр байра барилгада ямар нэгэн онсо өөрэ илгаа бии гү?

— Барилгын хэды ехээр хэгдэбэшье городто гэр байра үшөөл дуталдаһаар. Киевэй бүхы хүн зониие болбосон түхэлтэй гэр байраар хангахын тула архитекторнууд болон барилгашад гэрнүүдые индустриальна аргаар бодхоохо баатай болоо һэн. Киевтэ, мүн барилга ехээр хэдэг бусадшье городуудта барилгын индустриальна арга хэрэглэгдэнэ. 9 дабхар панельнэ гэрнүүд городто түрүүшынхеэ бодхоогдожо эхилээ, элэ гэрнүүдэй досоо талань угаа таарамжатай. Русанов шадар 9 дабхар гэр барижа туршагдана.

—Туршалгын гол удхань ямар бэ?

— Киевтэ һая болотор гэр байра барилгын хэдэн комбинат бии байһан юм, тэрэ комбинадууд 5 дабхар гэрнүүдые барихын тула бэлэн панельнүүдые гаргадаг байгаа. Олон дабхар панельнэ гэрнүүдые бодхоохын тула байрын гэрнүүдэй комбинадуудые үндэһөөрнь хубилгаха шухала байһан юм, иимэ ажал хэхын тула бага бэшэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй болохо һэн. Энээн тушаа бодожо үзөөд, украинын мэргэжэлтэд техническэ зүб шиидхэбэри баталан абаа: шэнээр баригдадаг гэрнүүдэй доодохи гурбан дабхарыень үргэлжэдөө нэлэнхы зүйлөөр бодхоодог болоһон байна, заводто бүтээгдэдэг 5 дабхар панельнэ гэрнүүдһээ дээдэхи 6 дабхарыень хабсаргана.

Барилгын иимэ холимог арга хэрэглэһэнэй ашаар байрын гэрнүүдэй комбинадуудай гаргадаг продукциие тэрэ зандань, хубилгангүйгөөр хэрэглэхэ арга олдоо.

— Киевэй архитекторнууд энэ табан жэлэй туршада хотын хүн зониие яажа баясуулхаб?

—Днепр мүрэнэй зүүн эрьедэхи хооһон нуга газарта шэнэ гэрнүүдые олоор бодхоохо шухала гэжэ Киевэй генеральна түсэб дотор хараалагданхай. Хотын гол хубида, хуушан Киевэй, Печорой үндэр газарнуудта барилга хэгдэхэ.

Совет засагай тогтоогдоһоор 50 жэлэй ой хүрэтэр Киевэй Красноармейскэ үйлсэ, Брест-Литовско гудамжа үндэһөөрөө хубилгагдаха. Эдэ үйлсэнүүдтэ хуушан гэрнүүдэй оронда шэнэ гэрнүүд бодхоогдожо, Киев бүри гоё һайхан болохо юм.

Байрын гэрнүүдэй шэнээр бодхоогдоһон газарнуудта кинотеатрнууд, ниитын хударлдаа наймаанай барилганууд бодхоогдохо. Болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха. Днепр мүрэнэй хоёр эрьеэр модод олоор һуулгагдаха, тэрээ руу зундаа киевэйхид бүри олоороо ошожо амардаг болохо юм.

— Хотын шэнэ шэнжэ түхэл, онсо өөрэ илгаа тухай юун гэжэ хэлэлтэйб?

— Киев—сэсэрлиг саад болгонхой. Киев ошоһон хүн бүхэн Владимирай хада дээрэ гаража, үргэлжэдөө ногоорон байдаг саад, паркнуудые хараһан байха. Киевтэ ажаһуудаг хүн бүхэн эдэ сэсэрлиг, саадуудаараа омогорходог. Город соо барилганууд бодхоогдоһон газарта хүн бүхэндэ дүрбэлжэн 18 метр таримал модон хүртэнэ, харин город соо тариглаһан бүхы модоные тоолоод болоо һаа хүн бүхэндэ дүрбэлжэн 360 метр хүртэнэ. Жэшээ болгожо нэгэ иимэ баримта харуулая. Сэсэрлиг, паркнуудаараа суурхадаг Парижташье, хүн бүхэндэ дүрбэлжэн 6 метр ногоон эшэ набшаһан хүртэдэг байна.

Украинын бүхы юумэниинь гоё һайхан. Тэрээнэй байгаали, национальна хубсаһаниинь, арадайнь гоёон шэмэглэлгын искусство гоё һайхан үнгөөрөө шалгардаг юм. Киевэй архитекторнууд болон шэмэглэн-гоёогшод, уран зохёолшод болон скульпторнууд барилгануудые бодхоохо таатай зохид үнгэнүүдые хэрэглэн гоёохые оролдодог. Гоё һайхан үнгэнүүд хүнэй нюдэ хужарлан баясуулдаг гээшэ. Тиимэһээ биһаа нэр үнгэтэ керамика, һүүлэй үедэ—пластмасс, шэл ехээр хэрэглэнэбди.

Энэ гол хара бололоо саашадаашье баримталдаг болохобди. Киоск, һандалинуудые, городой транспорт хүлеэхэ станцинуудые барихадаашье элдэб үнгөөр шэмэглэдэг болообди.

Уран зураашад харгы руу хараһан барилгануудые гоёон шэмэглэхын тула гол анхаралаа табидаг болоо. Тиимэ барилгануудые үнгэтэ панногоор шэмэглэн гоёоно. Городойнгоо булан бүхэниие, гэр бүхэниие гоёохо зорилго урдаа табяабди. Киев бүри гоё һайхан болог лэ. (АПН).

Агууехэ Октябриин ойн баярай хүндэлэлдэ Улаан-Үдын пивын заводой коллектив ажалай вахтада жагсаад, эрхим амжалтануудые түйлаба. Эрхимүүдэй тоо олошороо, ажалай бүтээсэ дээшэлээ, продукциин шанар һайжараа. Түрүүшүүлэй зэргэдэ партиин гэшүүн, машинист Василий Васильевич Шклярук жагсана.

Н. ИВАНОВАГАЙ фото.

ҺАЙНДЭРЭЙ БЭЛЭГ

⊙ Агууехэ Октябриин һайндэртэ Приднепровско ГРЭС һайн бэлэг бэлдээ. Жэлэй эхинһээ хойшо зуу миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ станци түсэбһөө гадуур гаргаа. Эды шэнээн хэмжээнэй элшэ хүсэн Днепропетровскын хүн зоной, коммунальна ажахын болон багашаг промышленна предприятинуудай хэрэглэмжые хахад жэлэй турша соо хангажа шадаха байна.

⊙ «Туваасбест» гэжэ комбинадай хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд жэлэйнгээ даалгабариие болзорһоонь урид дүүргээ гээд аяар холын Кызылһээ (Тувын АССР) мэдээсэнэ. Комбинат 14 мянган тонно асбест орондоо үгөө.

⊙ Ленинаканай (Армянай ССР) бүд нэхэгшэд графигаа үлүүлэн хүдэлжэ байнхай. Майн восстаниин нэрэмжэтэ комбинат январьһаа хойшо программаһаа гадуур миллион үлүүтэй метр бүд нэхээ, 55 тонно утаһа ээрээ. Гурбадахи кварталда социалис мүрысөөндэ амжалта түйлаһанайнь түлөө СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг комбинадта барюулагдаха болоо.

⊙ Хмельницкэ областиин саахарай заводууд һайндэрэй урда тээхи уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур 225 мянган центнер саахар гаргаа, энэнь абаһан уялгаһаань 25 мянган центнерээр ехэ юм.

(ТАСС).

ҺОНИРХОЛТОЙ, УДХА ШАНАРТАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Жэлэй эхин багаар Октябриин 50 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй Ахын райком малшадые, соёл гэгээрэлэй талаар хангаха хэмжээ ябуулгануудые баталан абаа һэн. Тэрээн дотор уран зохёолшод, зураашад болон артистнуудтай уулзалгануудые эмхидхэхэ гэһэн юм. Энэ хугасаа соо Ахын малшад буряад зохёолшодтой, уран зураашадтай, артистнуудтай уулзажа, республикынгаа соёлой һонинтой танилсажа байдаг юм.

Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай бүлэг артистнар—РСФСР-эй арадай артистка Н. Петрова, Бурятска АССР-эй габьяата артист Т. Бар... пов түрүүтэй аймагай колхоз... даар ябажа, һонирхолтой наада зүжэг харуулһан байна.

Нютагай малшад түрэл буряад литературадаа дуратай, буряад зохёолшодойнгоо номуудые һонирхон уншажа байдаг юм. Зохёолшодто уулзахадаа бүришье урмашадаг заншалтай.

Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойдо зорюулжа, олон зурагуудые зураха хүсэлтэйгөөр уран зураашa, зохёолшо Ф. Балдаев Кировой нэрэмжэтэ колхоздо удаан байгаа. Эндэхи малшадай ажал түйлаһан зурагуудые тэрэ зуража эхилээ. Мүн алдарта һайндэртэ зорюулжа Сорогой соёлой байшангые, ... дэхи 8 жэлэй шэнэ һургуулиие гоёон шэмэглэхэ хүсэлтэй. Һургуулиинхидтай һонирхолтой уулзалга уран зохёолшо үнгэргэжэ, өөрынгөө зохёолнуудые уншаһан байна.

Москвагай поэт Александр Бо... ренев «Улаан Аха» колхоздо ябахадаа Ахын геологуудтай уулзажа бусаа. Аха тухай шүлэгүүдээ «Буряадай залуушуул» газетэдэ тунхаглаһан байна.

Вл. ГАЛСАНОВ.

Коммунистнууд тухай хөөрөөн

МҮНХЭ ҮЗЭЛ СУРТАЛ

В. И. Ленинэй номуудые буржуазна Венгридэ нюусаар хайшан гээд абаашадаг байгааб

МАРКСИС ФИЛОСОФИИН профессор, Венгриин гүрэнэй университедэй кафедрые эрхилэгшэ Шандор Пал Венгриин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ бүхы наһаяа зорюулаа юм. Венгриин революционернүүдэй 1919 ондо хэһэн тэмсэлэй эли болоогүй байһан зарим ушарнууд тухай һаяхан кафедрынгаа зүблөөн дээрэ хөөрэжэ үгөө. Тэдэнь юуб гэхэдэ, В. И. Ленинэй «Гүрэн ба революци» гэжэ ном, мүн бусад марксис философиин зохёолнуудые өөрынгөө орондо яажа нюусаар асарһан тухай хөөрөөн болоно.

...47 жэлэй урда Венгридэ Совет Республикын тогтоходо, Шандор Пал 18-тай, гимназист байһан. Марксис кружогуудта ябадаг, Маркс, Энгельс, Ленинэй зохёолнуудые шудалдаг, Горькиин номуудые уншадаг һэн. Венгридэ революци дарагдажа, фашис хархис гуримай тогтоходонь, Шандор түрмэдэ хаагдаа бэлэй. Түрмэһөө саг зуура табигдаһан дары ондоо хүнэй нэрээр тэрьелэн, Венэ худар ябашаба.

— Венэдэ залуу хүдэлмэришэдэй эмхидэ гэшүүн боложо ороо һэм, — гэжэ Шандор Пал һанан дурсана.—Тэрэ эмхиин даабаряар листовконуудые бэшэдэг, тэдэнээ барладаг һэм.

Нэгэтэ В. И. Ленинэй «Гүрэн ба революци» гэжэ зохёолые Венгридэ абаашажа ошохо, ёһотой газартань хүргэхэ харюусалгата даабари намда үгэбэ гээшэ. Би тиихэдэ залуу ябааб. Иимэ ехэ даабари абаһандаа ехээр омогорхоо һэм. Энэ шухала хэрэг бэелүүлжэ шадахаб гэжэ этигэл түгэс ябаа бэлэйб. Революционер хани Иренэтэй тэрэ даабари дүүргэхэ ёһотой байбабди. Иренэшье залуушуулай эмхиин гэшүүн һэн. Мүнөө тэрэ элүүрые хамгаалха министерствын таһагые даагшаар хүдэлмэрилнэ. Бидэ лимоной шүүһэ, һү хэрэглэжэ, философ Кантын номой мүрнүүдэй дундуур В. И. Ленинэй номые буулган бэшээ һэмди. Хожомынь тэрэ номой хуудаһые халта халаахада, бэшэһэн мүрнүүднай эли тодоор аржын гараха бшуу.

Теэд энэмнай бэлэдхэлэй хүдэлмэри ха юм даа. Эгээл бэрхэтэй юумэеэ саашадаа хэхэ байбабди. Тэрэ номоо Венгри эльгээхэ шухала байгаа. Югославиин нэгэ залуу студентын нютагаа бусаха замдаа энэ номые Венгриин нэгэ зохихо газарта дамжуулан үгэхыень гүйһан байгаабди. Кантын ном философёор шалгалта барихадань хэрэгтэй болохо юм гэжэ тэрэндэ ойлгуулаа һэмди. Тэрэ нүхэр Владимир Ильичэй номые абаашажа ябанаб гэжэ ухаандаашье оруулангүй, манай гүйлта бэелүүлхые тон дуратайгаар зүбшөөгөө бэлэй.

Хожомынь һөөргөө бусажа ерэхэдээ, Венгриин хилэ дээрэ болоһон энеэдэтэй ушар тухай мүнөөхи студент хөөрөө агша һэн. Тамуужанай сагдаанар тэрэнэй абажа ябаһан юумые хуу урбуулжа, онгилжо хаяа һэн ха. Кантын ном олоод, энэшни «коммунис үзэлтэй ном» гэжэ хэлэһэн байгаа. Теэд манай студент түбшэн номгоноор энеэбхилээд: «Кант гээшэмнай немец классическа философиин элитэ ехэ түлөөлэгшэ юм, тиимэһээ ябашье коммунист байха арганьгүй»,—гэжэ эрид шиидэнгеэр хэлээ. Тамуужанай харуулай офицер тэрэ ном һөөргэнь шэдэхэ зуураа: «Бүхы философууд — коммунистнууд» — гэжэ дэндүү дээрэлхүүгээр дуутарһан юм. Энэ ушарта яаха аргагүй гол уруунь хэлэһэнээ тэрэ өөрөөшье ойлгоогүй һааб даа!..

— Агууехэ Октябриин һүүлээр марксис зохёолнууд, газетэ болон журналнууд хилые дабан, Венгри ерэхэнь олошороо һэн,— гэжэ Шандор Пал хөөрэнэ. — Жэжэ статья, багахан газетэнүүдые буржуазна газетэнүүдэй забһарта хээд, хилэ гаргагша һэмди. Манай нүхэд — Венгриин хото городуудай, фабрика ба заводуудай хүдэлмэришэд — нюуса зохёолнуудые абаха тухайдаа эртээнһээ мэдэдэг байгаа.

Номуудые дамжуулха бэрхэтэй һэн. Зарим ушарта хабтаһыень ондоо болгогшо бэлэйбди. Теэд тэрэмнай найдамтай юумэ бэшэ ха юм даа. Саг үргэлжэ нюуса шэнэ онол аргануудые бэдэрдэг байгаабди. Жэшээлхэдэ, «Непсава» («Арадай үгэ») гэдэг номой магазиниие даагша үнэтэ ашаа зөөлгөөр Дунай мүрэнэй пароходствын хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлдэг байгаа. Тэдэнэр уһа нэбтэрхэгүй мэшээтүүд соо ном хээд, уһан соогуур Венэһээ Будапешт абаашадаг бэлэй. Буржуазна Венгридэ нюуса хэблэл тараахын тула хүнэй һанаагүй шэнэ онол арга хэрэглэхэ ёһотой байгаа бшуу.

Венгриин коммунистнууд марксис зохёолые дайшалхы зэбсэг гэжэ хододоо һанадаг, хэрэглэдэг һэн. Бүри һүүлдэ болоһон нэгэ ушарые хэзээшье мартахагүйб. 1944 ондо миниин нэгэ нүхэр «Материализм ба эмпириокритицизм» гэжэ В. И. Ленинэй ном намда бэлэглээ бэлэй. Эсэргүүсэлгын тэмсэлдэ хабаададаг хүнүүдые үзэл бодолой талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тэрэ ном тон шухала үүртэ дүүртээ һэн,— гэжэ Пал Шандор хөөрэлдөөнэйнгөө эсэстэ хэлэбэ.

Тэрэ өөрынгөө кафедрада үшөөл үлэбэ. Ээлжээтэ лекцидээ бэлдэхэ ёһотой байгаа. В. И. Ленинэй «Материализм ба эмпириокритицизм» гэжэ хүдэлмэри тухай лекци уншаха байгаа бшуу.

Лайош Х. БАРТА,
Венгриин журналист.
(АПН).

ОКТЯБРИИН ТУГАЙ УЛААБХИН МАНДАХА ҮЕДЭ

Совет засагай 50 жэлэй ой

„...Россин түүхэдэ шэнэ үе эхилбэ, ородой энэ гурбадахи революци эсэсэй эсэстэ социализмын туйлалтада хүргэхэ ёһотой“.

В. И. ЛЕНИН.

Петроградта, удаа тээнь Москвада Октябриин революциин илаһан тухай мэдээн бүхы Росси дотор сахилгаан мэтэ түргэнөөр сасаран дуулдаа.

Россин пролетариат, ажалша таряашад питерэйхидэй, москвагайхидай жэшээгээр засаг түрэ гартаа абажа захалһан. Октябриин улаан тугууд Минск, Владимир, Иваново-Вознесенск, Луганск, Орехово-Зуево, Казань, Уфа, Рязань, Екатеринбург, Самара, Ярославль, Нижне-Новгород... дээгүүр далбан мандаһан юм.

Пролетариадай революци хадаһаа бууһан хүсэтэ урасхаал шэнгеэр тогтон торонгүй, бүхы орон дотор орьёлон бадаржа, дарлагшадай зонхилолгые хэтэ мүнхэдэнь хаман хаяад, 1917 оной октябрьһаа 1918 оной январь-февраль хүрэтэр бүхы орон дотор түхэн дэлгэрээ һэн. В. И. Ленинэй тодорхойлһоной ёһоор, энэ хадаа Совет засагай «илалта түгэс дабшалта» байһан юм.

ТАСС энэ хуудаһаар дамжуулан, Октябриин дүлэтэ үдэрнүүдэй документнүүдые танай анхаралда дурадхана. Эдэ документнүүд 1917 ондо коммунизмын замаар дабшажа эхилһэн манай арадай агууехэ түүхэтэ баатаршалга тухай үшөө дахин һануулаг лэ.

РЕВОЛЮЦИ ИЛАБА

Бүхы вокзалнууд, телеграф, телефоной станци, почтамт эзэлэгдээ. Үбэлэй ордон, штаб телефоной холбооһоо таһалагданхай. Гүрэнэй банк абтаа. Үбэлэй ордон, штаб ба дүтэ шадарай пунктнууд хүреэлэгдэбэ. Ударна батальонууд тараагдаа. Юнкернүүд юушье хэжэ шадахаяа болинхой. Броневигүүд революционно комитедэй талада оробо. Хасагууд Саг зуурын правительствын мэдэлдэ байхаяа арсаа. Саг зуурын правительство унагаагдаа. Засаг түрэ Петроградай хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведэй революционно комитедэй мэдэлдэ ороо.

Нэгэн һаналтайгаар буһалгаалан бодоһон солдадууд ба хүдэлмэришэд оройдоо шуһа адхаруулангүй илаба. Керенскиин правительство унагаагдаа. Худал хуурмаг үгэдэ мэхэлэгдэнгүй, энэ дары үнэн зүб эблэрэлгэ дурадхаха, газарые таряашадта үгүүлхэ, Учредительнэ суглаа зарлаха, Петроградай Соведые, революционно шэнэ засаг дэмжэхыень уряалжа, сэрэгэй-революционно комитет фронт ба тылдэ хандана. Нютагуудтахи хуули засаг хүдэлмэришэн, солдат ба таряашан депутадуудай Соведүүдэй мэдэлдэ оробо.

Петроградай Соведэй Сэрэгэй-революционно комитет.
(«Рабочий и Солдат» гэжэ газетын 1917 оной ноябриин 7-ной (октябриин 25-най) № 8-һаа).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1917 он. Улаангвардиинхид Москвагай Улаан талмай дээрэ.
ТАСС-ай фотохронико.

1917 оной октябриин 26.

ХҮДЭЛМЭРИШЭД, СОЛДАДУУД БА ТАРЯАШАДТА!

Бүхэроссин хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведүүдэй хоёрдохи съезд нээгдэбэ. Эндэ тон олонхи Соведүүд түлөөлэгдэнхэй. Таряашадай Соведүүдэй эльгээһэн хэдэ хэдэн делегадууд съездэ мүн лэ хабаадана. Эбсэлгэтэ ЦИК-гэй эрхэ түлөөлэлгэ дүүрээ. Энэ съезд тон олонхи хүдэлмэришэд, солдадууд болон таряашадай хүсэл эрмэлзэлые үндэһэ болгон, Петроградтахи хүдэлмэришэдэй ба гарнизоной хэһэн илалтата восстанида түшэглэн, хуули засагые мэдэлдээ оруулба.

Саг зуурын правительство унагаагдаа. Саг зуурын правительствын олонхи гэшүүд баригдажа хаагданхай.

Совет засаг энэ дары бүхы арадуудай хоорондо демократическа эб баталхые, фронтнууд дээрэ эблэрэлгэ хэхые дурадхана. Совет засаг помещигүүдэй, удельнэ ба сүмэ хиидүүдэй газарые һөөргэнь бусаалтагүйгөөр таряашадай комитедүүдэй мэдэлдэ оруулха, армиие демократическа гуримтай болгожо, солдадай эрхэ үмэглэн хамгаалха, үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэришэнэй хиналта тогтоохо, учредительнэ суглаа хаһа саг соонь зарлуулха, хото городуудта талха таряа, хүдөө тосхонуудта шухала эд бараа эльгээлгэхэ гэжэ оролдохо.

Росси дотор ажаһуудаг бүхы нацинуудай өөһэдынгөө байдал өөһэдөө тодорхойлхо бодото эрхэ хангаха.

Нютагуудтахи бүхы хуули засаг хүдэлмэришэн, солдат ба таряашан депутадуудай Соведүүдэй мэдэлдэ орохо, тиигээд үнэхөөрөө революционно ёһо гурим хангаха зэргэтэй гэжэ съезд тогтооно.

Фронтын солдадуудай һэримжэтэй, бата зоригтой байхыень съезд уряална. Революционно армимнай шэнэ правительствын бүхы арадуудта сэхэ хандан дурадхахаар демократическа эб баталтарнь, империализмын али бүхы хорото добтолгоһоо революцияа хамгаалжа шадаха байха гэжэ Соведүүдэй съезд этигэнэ. Шэнэ правительство баян ангинуудай зоориие хүсөөр хуряан абаха, алба татабари тохохо эрид шанга политика бэелүүлэн, революционно армияа бүхы шухала юумээр хангахын тула зохихо бүхы хэмжээнүүдые абаха, мүн солдадуудай гэр бүлынхидэйнь байдал һайжаруулха байха.

Корниловецууд — Керенский, Каледин ба бусад—Петроград хүдар сэрэгүүдээ оруулха һэдэлгэ гаргана. Керенскиин мэхэлэн дабшуулһан хэдэн отрядууд буһалгаалан бодогшо арад зоной талада оробо.

Солдадууд, корниловец Керенскидэ эсэргүү эдэбхитэй ябуулга хэгты! Һэргэг байгты!

Түмэр замшад, Петроград уруу Керенскиин эльгээһэн бүхы эшелонуудые замдань зогсоогты!

Солдадууд, хүдэлмэришэд, алба хаагшад, революциин хуби заяан, демократическа эбэй хуби заяан таанадай гарта байнал!

Революци мандаха болтогой!

Хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведүүдэй Бүхэроссин съезд.

СОЦИАЛИЗМЫН ИЛАЛТА ТЭЭШЭ

Октябриин 25-най 2 час 35 минутада Петроградай хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведэй онсо яаралтай суглаан нээгдээ. В. И. Ленин Соведүүдэй засагай зорилго тухай элидхэлээ июлиин үдэрнүүдэй һүүлээр анха түрүүшынхеэ энэ суглаан дээрэ нюуса бэшээр хэһэн байгаа.

Тиихэдээ иигэжэ хэлээ һэн:

«Нүхэдүүд! Большевигүүдэй ходо хэлэдэг байһан хүдэлмэришэн, таряашанай революци бэелүүлэгдээ... Саашадаа Россин түүхэдэхи шэнэ үе саг эхилбэ...».

ОРОН СООГУУР ОРЬЁЛОН АЛХАЛНА

ЕКАТЕРИНБУРГ. 1917 оной октябриин 26-да Екатеринбургын Совет Саг зуурын правительствын комиссарые засагһаа зайсуулаад, правительственна бүхы эмхи зургаануудта өөрынгөө комиссарнуудые эльгээһэн, почто, телеграф, түмэр замай станцинуудта улаан гвардиин харуул табиһан, «Зауральский край» гэжэ контрреволюционно буржуазна газетые хааһан байна.

БАКУ. Революционно хүдэлмэришэд, солдадууд болон матросууд октябриин 29-дэ большевигүүдэй ударидалга доро демонстраци хэхэеэ жагсаһан гараа. Эдэнэр хуули засагые Бакугай Соведэй мэдэлдэ оруулха эрилтэ табиба. Пролетариадай Баку Закавказиин большевигүүдэй бата хэрэм болонхой.

ТАШКЕНТ. Ташкентын контрреволюционернүүд Петроградта революциин илаһые мэдээд, октябриин 28-най урда һүни революциин хүсые зэбсэгтүй болгохо гэжэ һэдэбэшье, шанхарюу абаа. Улаан гвардиин отрядууд, революционно солдадууд большевигүүдэй хүтэлбэри доро Ташкентын үйлсэнүүдтэ дүрбэн хоногой турша соо шанга байлдаануудые хэбэ. Саг зуурын правительствын сэрэгүүд бутаран сохигдоо.

ВЛАДИВОСТОК. Гарнизоной солдадууд большевик агитациин нүлөөндэ ороод, өөһэдынгөө суглаан дээрэ иигэжэ мэдүүлбэ: Петроградай пролетариадай түрүүшын уряагаар революциие хамгаалхын тула зэбсэгтэ хүсэеэ эльгээхэбди гэбэ.

КРАСНОЯРСК. «Октябриин 31. Петроградай Соведтэ. Красноярскдахи засаг түрэ губерниин соведэй мэдэлдэ ороо, городто Сэрэгэй-революционно комитет байгуулагдаа. Энэ комитет бүхы эмхи зургаануудта өөрынгөө комиссарнуудые эльгээбэ...» **(Телеграммаһаа).**

ПСКОВ. «Алалсаа хюдалсаа зайсуулхын, революционно Россин зүрхые зада сохюулхагүйн тула, Петроград тээшэ сэрэгэй частьнуудай дабшалгые болюулха хойшолуулашагүй зорилго революционно комитедэй үмэнэ табигдаа». **(Псковско Сэрэгэй-революционно комитедэй № 1 биллютеньһээ).**

ЗВЕНИГОРОД. «Бидэнэр, Московско губерниин, Звенигородско уездын, Ягульска волостиин, Рыбушкин тосхоной гражданинууд, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрһэн тухай, газарые бүридхэн дансалха тухай, дайн тухай, Саг зуурын правительство тухай асуудал зүбшэн хэлсээд, бүхы хуули засагые хүдэлмэришэн, солдат, таряашан депутадуудай Соведүүдэй мэдэлдэ дары оруулха эрилтэ табинабди. Энэ гэһээр эб баталха, ажамидарал, газараар хангаха эрилтэ табинабди».

(1917 оной октябриин 26-да болоһон тосхонойхидой суглаанай тогтоолһоо).

ГАЗАР ТУХАЙ ДЕКРЕТ

Бидэнэр, Саратовска губерниин Сердобско уездын, Борковско волостиин Борно Аркадак тосхоной эрэгтэй, эмэгтэй гражданинууд, 1917 оной ноябриин ...дэ манай тосхоной гражданин Аким Герасюхиной хүтэлбэри доро болоһон хамтын суглаан дээрэ мүнөө үеын байдал тухай, Бүхэроссин Арадай Комиссарнарай Соведэй ажал ябуулга тухай, Арадай Комиссарнарай Соведэй 1917 оной октябриин ...най декредүүд тухай Саратовска губерниин солдат, хүдэлмэришэн ба таряашан депутадуудай Соведэй делегат нүхэр Винаровскиин элидхэл шагнабабди.

Эдэ декредүүдые манай ажалша байдалай наран, бүхы ажалшан арадые хэзээдэшье заяанай дарлалта, мөлжэлгөһөө сүлөөлэлгэ гэжэ тоолонобди.

Газар тухай декрет хадаа ажалша таряашад бидэнэрэй олон арбаад жэлэй турша соо хүсэһэн, яһалашье үни хүлеэһэн сүлөөтэ байдалай һаруул тунгалаг жабхалан элшэтэ туяа болоно. Иимэ декрет гаргагшадта нэрэ хүндэ, алдар соло мандаг лэ, манай ажалша таряашадай үмэнэһөө гүнзэгы баясхалан хүргэнэбди.

Тиихэтээ хамта иимэ шанга эрилтэ табиха байнабди: эдэ декредүүд энэ дары бэелүүлэгдэхэ ёһотой, тиихын тулада юрэл саарһан дээрэ бэшэ, харин бодото хэрэгээрээ бүрин түгэс, эршэтэ габшагай дэмжэлгэ үзүүлхээр найдуулнабди.

...Гэхэтэй хамта хасагуудай, өөһэд доторхи дайсадай (буржуазин) хорото добтолгоһоо гражданинуудые хамгаалгада эгээн ехэ анхарал хандуулха эрилтэ табинабди. Тиимэһээ Борковско волостиин таряашад бидэнэртэ зорюулан, таряашан депутадуудай Соведэй нэрэ дээрэ буунуудые гү, али табяад хүнһөө бүридэһэн зэбсэгтэ хүсэ эльгээхые ехын ехэтэ гуйнабди. Юундэб гэхэдэ, манай волость соогуур һогтуу галзуу хасагууд үшөөл һүндэлһөөр. Эдэниие помещигүүд өөһэдөө гү, али тэдэнэй управляющинар толгойлно.

Суглаанай түрүүлэгшэ А. АНОХИН.
Секретарь (гар табилга). Гражданинууд (20 хүнэй гар табигданхай). («Социал-демократ» газетэ, Саратов хото, № 98, 1917 оной декабриин 20).

Байлдаагаар абаһан хуули засагаа
Батадхаха халуун хүсэлтэй байһан
Ороной солдат, таряашан, хүдэлмэришэн
Октябриин туг доро жагсаа.
Олег БУЗУЛУК.

АЯАР ХОЛЫН ЭРХҮҮДЭ

Контрреволюционно буржуазида эсэргүү ниислэл хотын пролетариадай ба гарнизоной илалта түгэс восстаняар дэбжүүлэгдэһэн революционно шэнэ правительствые. Россин агууехэ революциин этигэлтэ түлөөлэгшэ, пролетариадай ба бүхы революционно демократиин ашаг туһые хамгаалагша хүдэлмэришэд, солдадууд ба таряашадай правительствые һайшаан, Эрхүүгэй хүдэлмэришэн депутадуудай Соведэй хамтын суглаан тус правительствые Эрхүү хотын хүдэлмэришэдэй эмхидэмэл хүсөөр бүрин дэмжэхын тула бэлэн байһан тухайдаа мэдүүлнэ.

Солдат, хүдэлмэришэн депутадуудай Соведүүдэй, таряашадай делегадуудай хоёрдохи съездын тогтоолые гүйсэдхэн, хүдэлмэришэн депутадуудай Соведүүдэй хамтын суглаан сэрэгэй депутадуудай Соведүүдтэй хамтадаа иигэжэ ТОГТООБО:

Керенскиин Саг зуурын правительствын агентнүүдые зайсуулан, нютагай правительственна бүхы эмхи зургаануудые Совет засагай мэдэлдэ оруулжа, Эрхүү хотодо Совет засаг эмхидхэхэ.

(Эрхүүгэй хүдэлмэришэн депутадуудай Соведэй 1917 оной ноябриин 9-нэй заседани дээрэ, засаг түрые Соведүүдэй мэдэлдэ оруулха гэжэ большевигүүдэй дурадхаһан тогтоолһоо).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1917 оной Октябриин үдэрнүүдтэ Петроградай үйлсөөр улаангвардиинхидай сахюул хэһэниинь.
ТАСС-ай фотохронико.

ЭНЭ ҺҮНИ БОЛЬШЕВИГҮҮДЭЙ БУҺАЛГААН ЭХИЛЭЭ.

Буудалдаанай болохо бүдэхи абяан минии таһалга соо дуулдана. Энэ үглөөгүүр үйлсэдэ амгалан намдуу, зүгөөр хэдэн зуугаад ород офицернүүдэй, союзна миссинүүдэй олонхи офицернүүдэй байһан «Астория» гостиница соо саг зуурын правительствада үнэн юнкернүүдэй сахюулые большевигүүдэй отряд тулалдаагүйгөөр һэлгэһэн. Буһалгаалан бодогшодой мэдэлдэ вокзалнууд, гүрэнэй банк, телеграф, телефон, олонхи министерствэнүүдэй ороһон тухай тэрэ дары мэдэдэг байбабди.

Үглөөнэй хоолой һүүлээр мисси худар бусажа ябахадаа, хүсэтэй отрядуудаар хамгаалагдаһан 4 баррикадатай ушарааб, большевигүүдэй гү, али правительствын талын байһыень мэдэхын аргагүй...

Миссиинхид мэгдэнхэй байгаа. Союзна сэрэгүүдэй офицернүүд большевигүүдэй зүгһөө добтологдоо гэһэн һураг зэрэб тараһан. Петроградай Соведэй байдаг Смольный соо Соведүүдэй съездын боложо байһан газарта восстаниин вождьнортой золгохо гэжэ шидэбэб.

...Бүхы харгын бэлшэрнүүдые Улаан Гварди сахижа байба. Хаа хаанагүй патрульнууд харагдана. Хэдэн броневигүүд иишэ тиишээ гүйлдэнэ. Эндэшье, тэндэшье буугай һүрэхэ дуулдана. Түрүүшын дуунаар мэгдэн хүлгэһэн зон зүг бүхэн тээшээ харайлдана, унана, ханануудта шэбээлэн няалдана, хашаа соогуур бөөгнэрэн хурана. Теэд юунэй болоһые мэдэхэ гээд дахинаа сугларна. Смольнын үбэртэ Улаан Гвардиин, регулярна армиин олон отрядууд Революционно комитедые сахин хамгаална. Саад соо пулемёдууд тодхоотой. Ордоной нюур талын колоннонуудай хоорондуур хэдэн пушкын байхань харагдана. Хаанта засагай үедэ Смольный дотор Изагуурта басагадай институт байһан юм. Үргэн, сагаан шара ханатай коридорнууд соо дайшалхы, хүхюутэй зон—нүхэдүүд, солдадууд хүлгэнэ.

Хасагууд, юнкернүүд ба эхэнэрнүүдһээ бэшэниинь (эхэнэрнүүдэй батальон тухай хэлэгдэнэ ха) Петроградай гарнизон барандаа тэдэ зоной талада оронхой. Алба захиргаанай бүхы байшангууд эдэнэй мэдэлдэ. Саг зуурын правительство Үбэлэй ордон соо бүһэлэгдэнхэй. Революционно комитедэй хүсэ хэрэглээ һаань, тэрэ правительство баригдажа хаагдаһан байха һэн. Гэхэ зуура хоёрдохи революциин үедэ дуһалшье шуһа адхаруулхагүй гэжэ оролдоо. Һайн һайхан аад, бэелүүлхэнь бэрхэтэй найдабари.

Үглөөдэр Соведүүдэй съезд дээрэ дары эмхидхэгдэн байгуулагдаха правительствын большевик ёһоной программа найруулагдан соносхогдохо.

Шэнэ правительство ямаршуу байхаб? Бүхы дээрээ большевигүүдэй байхань дамжаггүй. Кадедүүд, меньшевигүүд панхаруудтаа. Мүнөө демократиин түгэс илалта ажалшад өөһэдөө хангаха.

Большевигүүдэй зориг час бүри улам бадарна. Меньшевигүүд уруу дуруу болонхой,—этигэл найдабаряа алдаад, юушье хэхэеэ мэдэхээ болинсоо. Эдэ бүхы революционно зоной дундаһаа большевигүүд лэ хэрэг ушараа үнэхөөр мэдэдэг, үүсхэлтэй, зоримгой хүнүүд байна.

Петроград, 1917 оной ноябриин 8.

Восстаниин хоёрдохи үдэр...

Саг зуурын правительствын олонхи гэшүүд баригдажа хаагдаа. Керенский зугадажа арилаа. Арми революционернүүдэй гарта оронхой. Саг зуурын правительствын суглуулһан полкнууд удаа дараалан большевигүүдэй талада ороно.

Гэхэ зуура большевигүүдтэ эсэргүү хүдэлөөн Петроградта үүдхэгдэжэ эхилээ. Саг зуурын Совет, социалистнууд-революционернүүдэй, социал-демокрадуудай ба социалистнууд-народнигуудай фракцинууд Городой Дүүмэдэ түшэглэжэ, Эхэ ороноо, революциие хамтаараа хамгаалан абарха комитет гэдэгые бии болгожо байна. Тэрэ комитет буһалгаалан бодогшодой, буржуазиие зэбүүрхэгшэдэй, хүдэлмэришэ зондо һайшаагдан дэмжэгдэгшэдэй тон хүсэтэй эмхиие илахын тула арад зоной ямар хүсэндэ түшэглэхэ болоноб, комитедэй гэшүүд бултадаа шахуу хаба зориггүй байһанаа харуулаа ха юм.

... Хоёр часта нээгдэхэ ёһотой съездын заседани аяар 9 часта эхилээ.

Ленин зоноор дүүрэн зал соо, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан, бүхы дайлалдагша гүрэнүүдэй арадуудта, правительствануудта хандаһан бэшэгые, Аграрна реформо тухай хуулиин проектые түрүүшээр уншаад, һүүлээрнь тайлбарилан шэнжэлээ. Хэлэһэн үгэнүүдыень нэрьемэ шанга альга ташалгаар угтаба. Амгалан байдал тогтоохые уряалһанайнь һүүлээр, суглаанда хабаадагшад бүгэдөөрэн ехэ зоригтой хүхюутэйгээр Интернационал дуулаа...

Би большевик бэшэ хүм.

...Мүнөө большевизм бодото дээрэ бэелээ. Тиигэжэл тэмдэглэхэ байнаб. Минии һанахада, энэ хүсые ородой ондоо ямаршье хүсэн даража шадахагүй.

ЭНЭНЭЙ ТУЛАДА АЖАҺУУМААР!

Жак САДУЛЬ:

„Большевигүүдэй революци тухай тэмдэглэлнүүд“

Петроград, 1917 оной ноябриин 7.

ДЭЛХЭЙН ажалшадай ДЭМЖЭЛГЭ

«Большевизм тухайда зарим нэгэнэй юушье бодоо һаань, ородой революци хадаа хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи асари ехэ үйлэ хэрэгүүдэй нэгэн болоно, большевигүүдэй илан дэбжэһэн ушар—дэлхэйн ехэ удха шанартай үзэгдэл мүн. Түүхэшэд Парижай Коммуна тухай тон багаханшье ушар баримтануудые олохо гэжэ оролдодогтоол адляар, 1917 оной ноябрьда Петроградта болоһон бүхы юумэ мэдэхые, арад зон тэрэ үедэ ямар хүсэл зоригто эзэлэгдэнхэй байгааб, вождьнорынь ямар байгааб, юу хэлээб, юу хээб гэжэ мэдэхые хүсэхэл байха».

ДЖОН РИД.

«Россида болоошолол адли юумэ хэел», «Ленин мандаха болтогой!», «Росси мандаха болтогой!» гэжэ нүүрһээр, сагаан шохойгоор, шэрэ будагуудаар гү, али карандашаар гэрнүүдэй ханада, модон дээрэ, церковьнүүд ба казарманууд соогуур бэшэгдэһэн үгэнүүдые 1917 ондо Италиин олон нютагуудта хаража болохо һэн.

• • •

«Ородой революциин вождьнор! Демократиин, амгалан байдалай аша туһада асари ехэ илалта туйлаһантайтнай дашарамдуулан, таанадые Инди амаршална».

(Дели хотын энэдхэг мусульман үндэһэ яһатанай лигиин бэшэгһээ).

• • •

«Холбоото Штадуудай улад зон, бусад оронуудайхидал адляар..., ородой агууехэ революциин үүсхэһэн дайшалхы зоригжолой долгиндо эзэлэгдэнхэй».

Уильям ФОСТЕР.
(США).

• • •

«Октябриин революци урдын хаанта импери дотор дарлалта мүлжэлгые, үндэһэ яһанай доромжолгые үгы хээ. Империализмда дарлуулжа байгаа бүхы арадуудай жаргаха шэнэ үе сагай туяа сасарба... »

Ларби БУХАЛИ.
(Алжир).

• • •

«..Ородой революци гансашье Россида бэшэ, мүн бүхы дэлхэйдэ угаа ехэ түүхэтэ удха шанартай».

К. ЦЕТКИН.
(Германи).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан гвардн. Шэтэ хото.
ТАСС-ай фотохронико.

ЗЭДЭЛЭН ХАНХИНААША БУРЯАД ХҮГЖЭМ

Заха хизааргүй үргэн тала аяар тэрэ нюдэни үзүүртэ ошожо, хүхэ сэлмэг тэнгэритэй ниилээд, үй түмэн малай ойро гү, али тэбэнын һабагшадал зурын ошоһон харгы дахагша моритой буряадые яаха аргагүй дуулахыень бааладаг байгаа. Пэгэшье үүлэгүй сэлмэг тэнгэриин жэжэ борохон жэргэмэл шубуухай тэрэниие дууряан, обор тобор дошонуудайнтаа оройһоо хусаһан тарбаганууд лэ ганса энэ уянгата дуунда һонин аялга нэмэхые оролдодог бэлэйл.

Фортепиано гээшэмнай үсэдхэн зантай. Үгышни дуулажа үгэхэгүйл дуратай. Тамара Карасева теэд үсэд ха юм, үсэдөөр тэрэниие шудалжа, олон зангынь таана, үгэдөө оруулна. Фортепиананьшье өөртөө һургадаг, багша Элионора Григорьевна Оганджанова баһал туһалдаг.

Эгээл иимэ концертнэ залтай байһан тэрэ үеын буряадые мүнөө Улаан-Үдэеэ асарһайб. Эндэхи Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин шэнэ Ордондо оруулһайб!

Дууша буряад арадай сэдьхэлэйнгээ гуниг, зүрхэнэйнтөө баяр, наһанайнтаа жаргал гансахан тала дайдатаяа, гол торхонтоёо, орон тэнгэритээл хубаалдаха үйлэтэй һэмнай.

Буряадай гүрэнэй Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищи арадайнгаа оюун бэлигтэнэй утань боложо, 35 жэлэй саада тээ үүдээ нээһэн юм. Тиихэдэ Буряадай искусствын техникум гэжэ нэрэтэй байгаа.

— Бүхы Советскэ Союз соо манай һан, Кремлиин шэнэ Ордон, «Россия» гэжэ кинотеатр мэтэ соёлой суута гуламтануудта адляар баригдаһан. Училищиин багшанар бултадаа дээдэ һургуулитай, Совет гүрэнэй мэдээжэ ехэ Ленинградай, Москвагай, Киевэй, Свердловскын, Новосибирскын консерваторинуудые дүүргэжэ ерэһэн, хүгжэмэй мэргэжэлтэд.

Училищида зургаан отделени бии. Ганса фортепиано дээрэ бэшэ, оркестрнүүдэй ба арадай хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наадажа, хоор болон хүгжэм хүтэлжэ, дуулажа ба хүгжэм шэнжэлжэ эндэ һургадаг.

Мүнөө Чайковскиин нэрэмжэтэ училищида 350 студентнүүд һурана.

— Үндэһэн буряад хүгжэмөө хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулнабди. Мүнөө бидэндэ бэлигтэй залуушуул олоороо ерэхэ, — гэжэ Вячеслав Баяндаевич саашань хөөрэнэ.— Вера Бухарина училищаяа дүүргэхэнь. Энэ залуу дирижер ямарханшье ехэ симфоническа оркестрые хүтэлжэ шадаха гэжэ һананаб. Агван Дондоков. Людмила Очиржапова хоёрой ирагуу һайхан хоолой, талаан бэлиг арадаа баясуулха даа. Манай студентнүүд нигэдэ училищиингаа концертнэ зал соо наада харуулдаг болохо...

Басагадай ирагуу һайхан аялга хүбүүдэй бардам барас хоолойтой жэгүүр нэгэдэн, нэгэ аянга доро зэдэлээд, яһатан бүхэнэй дуунуудые хүн бүхэндэ һүр жабхалантайгаар бэлэглэдэг. Студентнүүд дуунайнгаа класста суглараад, хоолой нэгэдүүлжэ һурадаг. Багша Анна Владимировна Глаголева тэдэндэ энэ эрдэм заадаг.

Концертнэ зал. Энэ үгэ Буряад орондомнай эгээл түрүүшынхеэ хэлсэгдэжэ эхилбэ, мүнөө училищиин шэнэ Ордонтой хамта хүсэндөө оробо. Эндэһээл өхилжэ бурлад хүгжэм шэнэ шатаяа абахань. Суута Бау Базарович Ямпиловһаа захатай залуу композитор Базар Цырендашиев хүрэтэр эндэ ирагуу һайхан дуунуудаа, симфоническа зохёолнуудаа зэдэлүүлжэ, бидэнээ баясуулха.

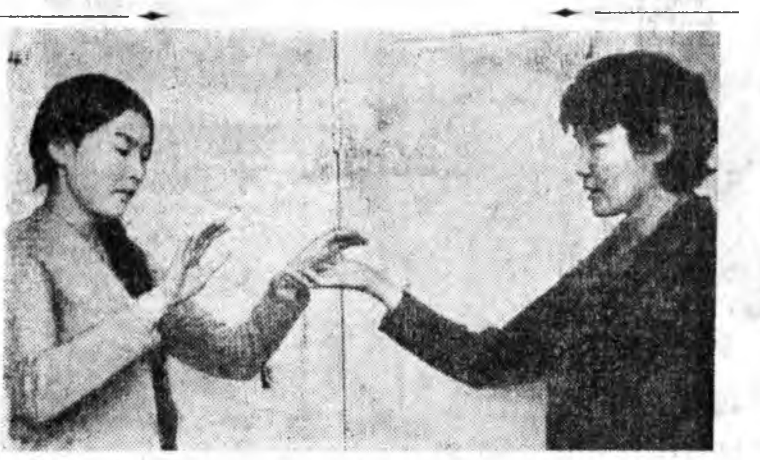
Зэдэлэн ханхинаг лэ манай хүгжэм!

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

училищида адли хүгжэмэй һургуули оройдоол гурба юм. Аяар Ураалай шэлэнүүдһээ эхилээд, Номгон далай хүрэтэр манай училищида хүрэхэ хүгжэмэй һургуули үгы,— гэжэ тус училищиин һуралсалай таһагые даагша Вячеслав Баяндаевич Елбаев хөөрэнэ.

Иимэ үгэ дуулахада нээрээшье баярлахаар даа. Теэд бидэ энэ училищи дүүргэһэн суута хүбүүд, басагадаараа: Намжил Балдано, Найдан Гендунова, Бау Ямпилов, Житжид Батуев, Дандар Аюшеев, Аюши Арсаланов, Вл. Халматов, Николай Ян Вентун, Ким Базарсадаев, Вл. Бурутев, Дина Кыштымова, Анна Жаднуева болон бусад олониие тоолон омогорхонобди. Бурладай искусство тухай хэлэхэдээ, эдэ хүнүүдые нэрлэнгүй гаража болохогүй, эдэ хүнүүдые нэрлэхэдээ, буряадай хүгжэмэй училищи тухай дурдангүй гаража болохогүй.

Тус училищи мүнөө гушан таба наһаяа алхаба. Тиихэдээ энэ алхамаа шэнэ Ордон соогоо хэбэ. Шэнэ Ордониинь музыкальна техникын тон һүүлшын илалтануудые хэрэглэжэ оньһожоруулагда...

Симфони, сюитэ, шэдитэ поэмэнүүдые оркестр аянгалан дуулахал даа. Оркестр хүтэлдэг хүн гээшэмнай дирижерой һургуули шудалдаг ха юм. Очиржапова Людмила оролдосотой, үдэр һүнигүй ажалладаг. Багша Анастасия Алексеевна Манжигеева эсэхые баһал мэдэдэггүй.

ЛЕНИНЭЙ МАВЗОЛЕЙ

Москва хэн түрүүшынхеэ ерэнэб, хамагай түрүүндэ Улаан талмай, ниислэлэйнгээ зүрхэн тээшэ шамдадаг. Кремлиин эртэ урдын ханыч хажууда Октябриин революциин вождь Ленин, тэрэнэй хани нүхэд, тэмсэлэй талаар соратнигуудынь хүдөөлүүлэгдэнхэй.

Ильичэй бэеые хэтэ мүнхэдэ хэбээрэнь байлгаха гэһэн хэдэн зуу мянган хүнүүдэй гүйлта ССР Союзай ЦИК-эй 1924 оной январиин 25-най тогтоолоор батадхагдаһан байна.

1924 оной январиин 27-до Ильичые хүдөөлүүлхэ үдэр модоор баригдаһан түрүүшын Мавзолей бэлэн болгогдоод байгаа. Тэрэниие элитэ уран дархан Алексей Викторович Щусев бүтээһэн байна.

Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн барилгашадые һаатуулаагүй. Кремлиин ханын дэргэдэ, Сенатска башниин хажууда дүрбэлжэн хэлбэритэй тэбхэр түхэлэй барилга бодошоһон байгаа. Тэрэнэй тэг дунда Ленинэй бэетэй хуурсаг табсан дээрэ табигдаһан юм.

Ленинэй наһа бараһанай хойто тээ хоёр һара болоод байхада Мавзолей һэльбэгдэн заһагдаа. Хабтагайгаар бүригдэн, тоһон лаагаар шэрдэгдэһэн юрын модон торхо хара дуб модоор баригдаа. Гадар талыень бүрилтэ хадаһан хадааһан хээтэйгээр хэгдээ. Табсангуудынь зэдээр хушагдаа. Иимэ материалаар саг зуурын Мавзолейн хоёрдохи вариантнь хэгдээ һэн. Тон зохид түхэлтэйгөөр, модоной үнгэ таарүүлжа хэһэн дээрэһээ энэ шэнэ барилга Улаан талмай дээрэхи ансамбль болоһон байгаа. Мавзолей дэлхэйн архитектурын һайн һайн барилгануудай дунда гайхамшаг һуури эзэлһэн байха юм.

1929 ондо правительствын тусхай тогтоолоор модон байшангые шулуун болгохо гэжэ шиидэгдэһэн юм. Тэрэнэй түхэл хубилгангүй, эгээл тэрэ хэбээрнь шулуугаар бариха гэгдэһэн байна. А. В. Щусев дахяад проект зохёолго дээрэ һуулдаа. Шулуун Мавзолейн барилга 1930 ондо дүүргэгдэбэ.

Мавзолейн бүхы дүрсэ тэрэ хэбээрэ байлгагдабашье, гадар түхэлынь заа зуу хубилгагдаа: оройнь табсан үсөөдхэгдэһэн, мүн портик болон багануудынь ондоо болгогдоһон байна. Улаан гранит ханань, хара лабрадороор хэгдэһэн һууринь Кремлиин ханын үнгэтэй тон наринаар таарулжа хэгдэһэн байха юм. Мавзолейн дүрсэ саг зуура баригдаһан модон барилгые гол түлэб дууряалгажа хэгдэһэн байгаа.

Революцидал адли һүртэ энэ байшангай шэнжэ түхэлынь тэрэнэй вождь—агууехэ Ленинэй нэрэтэй хэтэ мүнхэдөө холбоотой юм.

(Календарьһаа абтаба).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Совет-алжир хани барисаанай гэршэ тэмдэг

АЛЖИР, ноябриин 4. ТАСС-ай корр. В. Корзелев иигэжэ дамжуулба:

Алжирай ниислэлһээ 45 километртэ байдаг Бумердес хотодо үсэгэлдэр баярай ёһолол болоо. Алжир-совет харилсаа холбоон тухай 1964 оной июлиин 3-да баталагдаһан хэлсээнэй үндэһөөр Советскэ Союзай бэлэг болгон эмхидхэгдэһэн, түхеэрэгдэһэн нефтиин хэрэг шудалха һуралсалай центрые алжир арадта, правительствада дамжуулан үгэлгын ёһолол эндэ болоо.

Энээндэ хабаадахын тула АНДР-эй Революционно соведэй түрүүлэгшэ Бумедьен, Революционно соведэй ба Алжирай правительствын гэшүүд, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Д. А. Кунаев түрүүтэй Советскэ правительственна делегаци Бумердес ерэбэ. Сугларһан зоной альга ташалгаар угтагдан, Алжирай гүрэнэй толгойлогшо энэ байшан худар орохо үүдэндэ татагдаһан лентые хайшалба. Тиин һуралсалай центр нээгдээ.

Хани барисаанай делегаци Ханойдо

ХАНОЙ, ноябриин 4. (ТАСС). Агууехэ Октябриин социалис революциин 49 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэртэ хабаадахын тула совет-вьетнам хани барисаанай бүлгэмэй делегаци үсэгэлдэр Ханой ерээ гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ. Совет-вьетнам хани барисаанай бүлгэмэй правлениин гэшүүн, лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Герман Титов гүс делегациие толгойлно.

Хамтааран хамгаалха зорилгоор

КАИР. (ТАСС). САР-ай премьер-министр Юсеф Зуэйн түрүүтэй Сириин правительственна делегациин ОАР-та айлшалжа ошохо үеэр хамтааран хамгаалха тухай Сири Египет хоёрой хоорондын хэлсээн баталагдаа.

Ямар нэгэн оронойнгоо ээзэрхэг түримхэй добтолгодо ороод байгаа һаань, хоёр орондо добтолһон ябадал гэжэ тоолоод, добтологдоһон таладаа шухала бүхы туһаламжа үзүүлхэ, тэрэ тоодо зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэхэ гэжэ хэлсээн дотор хэлэгдэнэ.

Урда Вьетнамай патриодуудай амжалта

ХАНОЙ, ноябриин 4. (ТАСС). Урда Вьетнамай патриодууд Куангнам провинциин районуудай нэгэндэ октябриин 18-да болоһон байлдаануудай үеэр дайсанай 250 гаран солдадуудые алаһан, шархатуулһан байна гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ. Урда Вьетнамай сүлөөлэлгын армиин отрядууд, партизанууд сентябриин 23-да, октябриин 4-дэ Куангнгай, Биньтхуан провинцинууд дотор американска 5 вертолёдые буудажа унагаагаа, 12 солдадыень үгы хээ гэжэ агентство мэдээсэбэ.

„Жэньминь жибао“ шэнэдхэн хубилгагдаа

ПЕКИН, ноябриин 4. (ТАСС). КПК-гай ЦК-гай орган—«Жэньминь жибао» газетын редакци КНР-эй хэблэлэй бусад олон органуудай редакцинуудай удаа шэнэдхэгдэн хубилгагдаба. Армиин «Цзефанцзюнь бао» гэжэ газетын ахамад редакторай уялга дүүргэдэг байһан Тан Пин-Тао гэгшэ «Жэньминь жибао» газетын ахамад редакторай уялгые дүүргэгшээр томилогдоо. Шэнэдхэн хубилгагдаһан энэ газетын гол хүдэлмэрилэгшэдэй хахадынь «Цзефанцзюнь Баоһаа» асарагдаһан хүнүүд болоно.

«Хунвэйбинүүд» ба арадай ажахы

ПЕКИН, ноябриин 4. (ТАСС). Пекиндэ тараагдаһан хуудаһануудһаа харахада, хэдэн миллион «хунвэйбинүүд» ба «революционно багшанар болон һурагшад» мүнөө Хитад соогуур иишэ тиишээ һүндэлнэ. «Соёлой хубисхал» хэлгын «дүй дүршэл» халан абахын тула нэгэ городһоо ондоо город худар дабшана.

«Хунвэйбинүүдтэ» хандажа Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдһээ ойлгоходо, хэдэн миллион хүнүүдэй һургуулинуудаа орхин «аяншалжа байһан» ушар хото городуудай ажабайдалда, мүн арадай бүхы ажахыда, гол түлэб транспортда бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулна.

КНР-эй гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай октябриин 28-да «хунвэйбинүүдэй» урда үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлээ: мүнөө транспортын 30 процентые «хунвэйбинүүд» хэрэглэнэ. Тэрээнһээ гадна, «хунвэйбинүүдэй» аяншалга транспортын хүдэлмэри задагайруулна.

КПК-гай ЦК-гай, КНР-эй гүрэнэй соведэй зүгһөө провинцинуудта, автономито районуудта, түмэр харгын управленинүүдтэ октябриин 31-нэй үдэр эльгээһэн заабари соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, товарна поезднууд гээгдэдэг болонхой. Тиимэһээ «хунвэйбинүүдые» Пекин эльгээлгээ 5 хоногоор зогсоохо гэжэ провинцинуудай, партийна ба гүрэнэй зургаануудые уряална.

Энэ асуудал шиидхэхын тула олохон «хунвэйбинүүд», Хитадай хүтэлбэрилэгшэд транспорт хэрэглэхэгүй, харин «революционно холбоо барисаа тогтоохын» тула ябагаар ябахые дурадхана.

Транспортын талаар бэрхэшээлнүүд «хунвэйбинүүдэй» тохёолдуулһан, Хитадай хүтэлбэрилэгшэдые һанаата болгодог гансаханшье асуудал бэшэ ха. Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо Тао Чжу гэгшын хэлэһэнэй ёһоор, мүнөө гансахан Пекиндэ 100 мянга гаран үбшэн үлбэр «хунвэйбинүүд» сугларанхай байна.

Гватемалада шахардуу байдал дахинаа соносхогдобо

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 4. (ТАСС). Гватемалын правительство орон дотороо шахардуу байдал соносхоо. АП агентствын мэдээсэл дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, энэнь «террористическэ ябуулга зайсуулха зорилготой» хэмжээн юм ха.

Шахардуу байдал оронойхадалиг районуудта ябуулга хэжэ байһан Гватемалын партизануудта эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй. Эдэ партизанууд аграрна реформо, бусад шухала социальна хубилалтануудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө, Вашингтонһоо дулдыдадаггүй гадаадын политическэ хараа бодол бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ. Эндэхи мүнөөнэй правительство эдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ шадахагүй байна.

Корей-Хитадай талын буруушаалга

ПХЕНЬЯН, ноябриин 4. (ТАСС). Корей-Хитадай талынхид демилитаризованно зоно худар элдэб янзын хүндэ ба автомат зэбсэгүүдые америкынхидэй асаржа байһые дурдаһан буруушаал мэдүүлбэ. Энэнь эблэрэлгэдэ хабаатай сэрэгэй комиссиин секретарьнуудай мүнөөдэрэй заседани дээрэ мэдүүлэгдээ.

Саазалха шиидхэбэри гаргагдаба

ПАРИЖ, ноябриин 4. (ТАСС). Медандахи (Хойто Суматра) сэрэгэй тусхай трибунал Индонезиин коммунис партиин Хойто Суматрадахи отделениин генеральна секретарь байһан Джелалудин Юсуф Насутион гэгшые саазалха гэһэн шиидхэбэри үсэгэлдэр гаргаа. Энээн тухайда Франс Пресс агентствын корреспондент Сингапурһаа мэдээсэбэ.

ИТАЛИИН АЖАЛШАДАЙ ХҮНДЭЛДЭГ ГАЗЕТЭ

РИМ. (АПН-эй корр.). Бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ уран зохёолшошье, юрын таряашан, залуу хүдэлмэришэншье, амаралтада гараһан наһажаал хүншье, гэрэй эзэн эхэнэршье, политическэ ажал ябуулагшашье энэ газетые захижа, һонирхон уншадаг. Италида, хилын саана болоһон үйлэ хэрэгые бодотоорнь, тэрэ хэбээрнь мэдэхээ һанаһан хүн бүхэн «Унита» газетын уншагша болодог. Тус газетэ ажалшад арад зоной тала баридаг, тэдэниие өөрынь шэлэн хамгаалдаг.

— Юундэ би «Унита» газе... уншанабиб?»—гэжэ «Валле мо... со» гэдэг бүд нэхэдэг фабрики... залуу хүдэлмэришэн Гуальтье... Костанца хэлэнэ.—Юундэб гэх... дэ, би хүдэлмэришэн шуүб. Гэ... хэтэй хамта, «Унита» хада... өөрынгөө хуудаһануудта манай... тэмсэл тухай бэшэдэг, тэрэ тэм... сэлыемнай дэмжэдэг, залан шэ... дүүлдэг, үнэхөөрөөл хүдэлмэри... шэдэй газетэ ха юм.

— Дэлхэй дээрэ юунэйшье бо... ложо байдагые мэдэнгүй һууха гээшэ бүтэхэ юумэ бэшэ,—гэжэ... пая наһатай Вирджинио Фарауз... хэлэнэ.—Эгээл тиимэһээ бүмбэр... сэг дэлхэй дээрэ боложо байһан бүхы юумые уншагшадтаа сэх... руунь хөөрэжэ үгэдэг өөрынгөө газетые уншадагби.

Италида үдэр бүри зуугаад газетэ хэблэгдэдэг. Тэдэ бултадаа хэнһээшье дулдыдадаггүй газетэ гээшэбди гэдэг юм. Теэд анхаралтайгаар уншахадаа, ара таладань ямар монополиин байдагые ойлгоод орхихош. «Мессад-жеро» гэжэ газетые—цементын компани, «Национале» газетые—сахарай заводой эзэд, «Нотте» гэжэ газетые—электротехническэ монополи гэхэ мэтэшэлэн мүнгэ зөөрөөр хангадаг. Харин «Унита» газетые ажалшад өөһэдөө материальна дэмжэдэг юм. Буржуазна хэблэлэй хуудаһан бүхэн элдэб соносхол тунхаглажа, олзо оруулжа байна. Харин «Унита» тиимэ ахир өөдэгүй юумэ хэдэггүй. Нэгэдондо жэлэйхидэл адляар энэ жэлдэ коммунис хэблэлдэ мүнгэ зөөри суглуулха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ һэн. Гол түлэб үйлэдбэрилэгшэд, студентнэр, алба хаагшад, металлургнууд, гэрэй эзэд эхэнэрнүүдэй, мүн хоолойгоо тэжээхын тулада Италияа орхижо, ондоо гүрэн нүүжэ ошоһон хүдэлмэришэдэй оруулһан мүнгэн ехэ туһа болоо.

Мүнөө газетэ захиха хүдэлмэри эхилээ. Ороной бүхы заха хизаарнуудһаа, мүн хилын саанаһаа «Унита» газетын редакцида захилай мүнгэн ба бэшэг ерэжэ байна. ФРГ-һээ нэгэ иимэ бэшэг ерээ: «Эхэ нютагһаа холо, хари газарта 5 жэл боложо байнаб. Би урдань хэдыдэшье компартиин гэшүүн байгаагүйб. Теэд сэдьхэл зүрхөөрөө коммунистнуудай партитай ходоодоо холбоотой шэнтэй һанажа ябадаг, компартиие хамгаалдаг, ажалшадай дайсадые эсэргүүсэн тэмсэдэг байгааб.

Хари гүрэндэ ошоод байхалаа нютаг зонтой—эндэхи хүдэлмэришэдтэй нягта хани харилсаа байгуулааб. Манайхинай нютаг руугаа эльгээһэн мүнгые түлбэриингөө тэнсүүритэй байха ябадал дэмжэхын тула манай правительство хэрэглэнэ. Зарим газетэнүүд бүхы италиинхидые хүдэлмэреэр хангажа шададаггүй правительствые сагааруулха гээд, италиинхидые хүдэлмэрилжэ шададаггүй зон гэһэн хуурмаг үгэ тараадаг байна бшуу.

Мүнөө би компартиин зэргэдэ орохо болоод байнаб. Тиимэһээ намайе партида абахыетнай, мүн «Унита» газетын уншагша болгохыетнай гуйнаб. ФРГ-һээ намнуулжа болохо байһанаа мэдээшье һаа, иимэ гүйлтатайгаар ханданаб. Энэ орониием Италиин зарим газетэнүүд демократическа гэжэ нэрлэдэгшье һаань, эндэ коммунистнуудые харшалдаг, гүрдэлэг байһаар.

И. БОЧАРОВ.

СОВЕТ ЭРДЭМТЭД ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ПРОФЕССОР КУРЛЯНДСКИИИ ШЭДИТЭ АЖАЛ

МОСКВАГАЙ шүдэ эмшэлгые шэнжэлдэг институдай кафедрые даагша профессор Вениамин Курляндский ороной бүхы хизаарнуудһаа абадаг бэшэгүүдээ үзүүлбэ. Багша болохо гээд шэбшэдэг басаган шүдөө аргалуулһайб гэжэ бэшэнэ. Мүн эндэ Камчаткын пенсионерэй эльгээһэн бэшэгшье бии.

«Нэгэшье шүдэгүйб. Теэд хэмэл шүдэндөө дадажа яданаб. Муугаар хэгдэһэн байгаа гээшэ аа гү? Намайе үзэхыетнай гуйнаб»,—гэжэ тэрэ бэшэнэ.

Профессор Курляндскида аргалуулһан поэт Самуил Яковлевич Маршак баясхалан хүргэнгөө, иимэ шоггтой шүлэг бэшээ һэн:

Амшагар һэнби үнэхөөрөө,
Аргалуулан, шүдэеэ олооб.
Адар баатартал, шүдөөрөө
Ашаа үргэдэг болооб.

Профессортэ үбшэнтэдһөө гадна, эрдэмтэ врачнууд бэшэг бэшэдэг. Тэрэнэй 34 шабинар эрдэмэй доктор, кандидат гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Энэ жэл үшөө 6 һурагшалынь диссертаци хамгаалха юм.

Профессор Курляндскида бариюулһан бэлэгүүд гэртэнь олон. Тулын шүдэнэй врачнуудай бэлэг —хөөрхэн заахан самовар эли газарта табяатай. Узбек үндэһэтэнэй угалзатай домбо Ташкентын врачнууд бэлэглээ һэн. Алма-Ата, Баку, Ереван, Тбилиси, Ставрополь, Волгоград, Воронеж, Омск болон бусад хотонуудта Курляндскиин шабинар хүдэлмэрилдэг. Смоленскдэ тэрэнэй шаби, профессор Алексей Бусыгин ажаһуудаг. Тэрэнь өөрынгөө ээлжээндэ, мүн лэ бэлигтэй олон шабинартай. «Эдэнэр Танай эрдэмтэ ашанар болоно»,—гэжэ Бусыгин багшадаа шоглон хэлэдэг.

Курляндский мүн «эрдэмтэ аха дүүнэртэй юм». Жэшээлхэдэ, Болгариин эрдэмтэ Бояновтай «Хэмэл шүдэ хэхэ онол арга» гэһэн зузаан ном хамта бэшэһэн байна. Курляндскиин бэшэшье олон зохёол хилын саана мэдээжэ юм. Аргентинэһээ иимэ бэшэг ерээ:

«Эрхим хүндэтэ ахамад профессор, «Шүдэ эмшэлхэ эрдэм ухаан» гэһэн Танай номые онсо ехээр һонирхоод байнаб. Би энэ мэргэжэлээр хүдэлмэрилдэг хүм. Аргентинэдэ тиимэ ном олохо ядааб. Нэгэ ном намда эльгээжэ хайрлыт гэжэ Таниие ехэтэ гуйха байнаб».

Энэ жэл Вениамин Юрьевич Франци, Польшо, Румынида болохо хари гүрэнэй 3 конгресстэ хабаадалсахаар уригдаа.

Вениамин Юрьевич гайхалтай даруу номгон зантай хүн. Бүри «эшэмхэйшье» гэхэдэ болохо. Теэд өөрынгөө бодолые баталха үедөө эбсэшэгүй залан зан, хатуу зориг гаргадаг. Элитэ ехэ совет эрдэмтэнтэй суг хүдэлмэрилһэн хүнүүд тэрэнэй иимэ зангые һайн мэдэхэ байха.

Шүдэнэй үбшэлдэг шалтагаан юуб? Яахадаа шүдэн буруугаар, һори-һари, забһартайгаар ургадаг бэ? Шүдэнэй мүйлэ юундэ үблэнэб? Зарим хүнүүдэй элүүр шүдэн яахадаа унанаб?

Эдэ асуудалнуудта зүб харюу үгэжэ, үбшэн шүдые нарин һайнаар аргалха хэрэгтэ профессор Курляндский бүхы наһаяа зорюулһан хүн.

Бүри дайнай үедэ залуу доцент ябахадаа, шүдэ эмшэлдэг үндэр нэрэ хүндэтэй эрдэмтэдэй ном һударай, тайлбари һургаалай байбашье һаань, шүдэ аргалха өөрын онсо онол арга бии болгоһон юм. Хүндэ ямбатай эрдэмтэ врачнууд залуу нүхэртөө дураа гутаа һааб даа. Теэд Вениамин Курляндский шүдэ аргалха хуушанай онол аргада эсэргүү шанга тэмсэл ябуулдаг бэлэй. Дайнай үедэ залуу эрдэмтын шэнэ онол аргые госпиталиин олон тоото врачнууд дэмжэһэн байгаа.

Профессор Курляндский үшөө нэгэ шухала асуудал шиидхэхэ оролдолго хорин табан жэл соо хэжэ байна. Тэрэнь ямар асуудал бэ гэхэдэ, шүдые тойроһон зөөлэн мяханай үбшэн бууруулха асуудал болоно. Ямар шалтагаанһаа шүдые тойроһон мяхан үбдэнэб гэжэ мүнөө болотор мэдэгдээдүй. Юун дээрэһээ үбдэнэб гэһэн теоретическэ 350 тодорхойлолго бии юм. Үбшэлдэг шалтагаанииень хүсэд мэдэнгүйгөөр, шүдые тойроһон мяханай үбшэн эмшэлжэ байһаар. Тиимэһээ теоретическэ эмнэлгын онол аргын үндэһэ һуури олонхи ушарта удаан сагай дүй дүршэлһөө гараһан байха юм. Энэ дүй дүршэлые шүдэ эмшэлдэг врачнууд хэрэглэжэ, өөрын онол арга бии болгоод, шүдэнэй үбшэн амжалтатайгаар аргалхаһаа гадна, шүдэнэй үбшэ һэргылдэг байна.

Шүдэнэй узуурай мяханай үбшэн бууруулха асуудал хадаа «Шүдэ, үргэнэй хубиин элүүр һайн байлга хангаха» гэһэн шэнэ асуудал табяа. Энэмнай—медицинын эрдэм ухаандахи шэнэ һалбари.

— Шүдэ эмшэлхэ хэрэгнай урагшатай һайн үрэ үшөөл үгэнэгүй,—гэжэ профессор хөөрэнэ.— Юундэб гэхэдэ, үбшэн шүдые хоггүйгөөр аргалжа шаданагүйбди. Шүдэ, үргэнэй хубиин элүүр байлга зарим ушарта шүдэ үблэхөөнэ гэжэ мүнөө тодорхойлогдоо. Ямар юумэнһээ анха эхилжэ шүдэн үбдөөб гэһэн асуудал тиимэшье шухала бэшэ юм. Жэшээлхэдэ, хоолойн үбшэнһөө боложо, зүрхэн үблэдэг гээд мэдээжэ, теэд хоолойн үбшэнэй үни эдэгэһэн хойно зүрхэнэй үбшэн һүжэрдэг шүү.

Шүдэнэй үбшэниие эмшэлхэ гол асуудалнуудай хажуугаар хэдэн зуугаад жэжэ-божо асуудалнууд бии юм. Тэдэнэй нэгэн—ямар зүйлөөр шүдэ хэхэб гэһэн асуудал болоно.

Балын амтагүй, хайлахагүй, шэмшэрүүлхэгүй түмэр хүнэй аман соо байха зэргэтэй. Тиихэдэ шүдэнэй хэгдэхэ тэрэ түмэр, шүдэнэй техникын эрилтын ёһоор, зөөлэн хатуугаараа тусхай хэмжээнэй, уян, багахан галда хайлуулжа боломоор байха ёһотой. Алтан платина хоёрые холиходо, хамаг бүхы эрилтэдэ таарамаар зүйл болодог. Гэбэшье энэ холисо мүн өөрын дутагдалтай. Сэхыень хэлэхэдэ, шүдэнэй эмшэд, «заахан металлургиһаа» баһал дулдыдадаг гээшэл. Шүдэ хэхээр хараалагдаһан олон тоото тусхай холисонуудһаа тон үсөөханиинь хэрэглэгдэдэг.

Мүнөө Курляндский, тэрэнэй шабинар алтанһаа олон дахин хямда, тэрэ мүртөө шанараараа багаханшье дутуугүй, бүри үлүү шэнэ холисо бии болгоо. Тиимэ холисо дотор багахан хэмжээнэй алтан, мүн мүнгэн, палладий болон бусад металлай зүйлнүүд ородог. Шүдэ хэхэдэ иимэ холисо тон уян, бэлэн юм.

Шэнэ түхэлэй холисо зүйл ямар үнгэтэй байхаб? Энэ асуудал шүдөө үбдэдэг хүнүүдые илангаяа ехээр һонирхуулдаг. Тиимэ холисо нэгэ һаа алтанай үнгэтэй, үгы һаа мүнгэнэй үнгэтэй байха. Зарим ушарта хэмэл шүдэн хууhаар гү, али шаажанаар бүрхөөгөөтэй байха.

—Энэ түйлалтамнайшье үшөөл өөрын дутагдалтай юм, — гэжэ В. Ю. Курляндский хөөрэнэ.

Тэрэнэй хүтэлбэри доро тусхай лаборатори байгуулагдаха. Тэндэ шүдэ хэхэдэ аргагүй бүхэ, хайлахагүй, балын амтагүй түмэрэй шэнэ холисонууд байгуулагдаха.

— Тэрээнһээ гадна, эдэ шэнэ холисо зүйлнүүд бактеринүүдые үгы хэхэ онсо өөрын шэнжэтэй байха юм,—гэжэ профессор нэмээнэ.

Хүнэй шүдэндэл үнгэтэй, илгаруулашагүй адли түхэлтэй шүдэнүүдые хэхэ янза бүриин зүйлнүүдые шэнжэлхэ хэрэгтэ Курляндский хүсэ шадалаа ехээр зорюулна.

Хэмэл шүдэн гээшэ гоёолто бэшэ, харин үбшэ эмшэлхэ арга болоно. Манай гүрэндэ олонхи үбшэнтэд түлөөһэгүйгөөр шүдэ хүүлэнэ. Шүдэ муутай хүдэлмэришэд, алба хаагшадта байра дээрэнь туһа хүргэхэ зорилгоор шүдэнэй врачнууд үйлэдбэриин газар, эмхи зургаануудта ошодог байна. Эдэ зургаануудай профсоюзай эмхи үбшэнтэдтөө түлөөһэгүйгөөр шүдэ хүүлэдэг юм.

Профессор Вениамин Курляндский үбшэнтэй тэмсэжэ, хүн зондо баяр түгөөхын тула эсэшэ сусашагүй, ашa туһатай ажал хэжэ байдаг.

Андрей СУХАНОВ.
(АПН).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Октябрьда алдар соло!» гэһэн түрүү бэшэг, Агууехэ Октябриин революциин 49-дэхи жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысоондэ түрүү һуури эзэлһэн предприяти, колхоз, совхозуудые республиканска самбар дээрэ бэшэлгэ.

Хоёрдохи хуудаһанда: Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэн нүхэр С. Исаков заводойнгоо шэнэ продукци үйлэдбэрилжэ эхилһэн тухай хөөрэнэ.

Гурбадахи хуудаһанда: «Электромашина» заводой хүгжэлтэ тухай корреспонденци, Намжил Нимбуевай «Энэ үдэр» гэһэн шүлэг.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: АПН-эй материалнууд, хилын саанахи һонин.

Редакторай орлогшо **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23 67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный — 48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации — 34-05 и перевод — 24 74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-02033. Зак. № 1132.